

T.C.  
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ  
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ



LİSE ÖĞRENCİLERİNDE, ANNE-BABA TUTUMLARI, BENLİK SAYGISI  
VE PROBLEM ÇÖZME YETERLİLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Levent SALGANÇAK

Psikoloji Anabilim Dalı  
Psikoloji Bölümü

Mart, 2021

T.C.  
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ  
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ



LİSE ÖĞRENCİLERİNDE, ANNE-BABA TUTUMLARI, BENLİK SAYGISI  
VE PROBLEM ÇÖZME YETERLİLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Levent SALGANÇAK  
(Y1612.273002)

Psikoloji Anabilim Dalı  
Psikoloji Bölümü

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Cebrail KISA

Mart, 2021

## **YEMİN METNİ**

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Lise Öğrencilerinde, Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliği Üzerindeki Etkileri” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar olan bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve etik geleneklere aykırı düşecek bir davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla beyan ederim.

**Levent SALGANÇAK**

## **ÖNSÖZ**

Bireyin ailesi, özellikle anne-babası ile olan ilişkisi onun kişilik gelişiminde, birey olma, yaşamda kendini gerçekleştirme sürecinde çok önemlidir. Kişilik gelişimimiz ve benlik algımız dünyaya geldiğimiz ilk andan itibaren anne-babamızla olan ilişkimizden etkilenir.

İçinde yaşadığımız sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel ve fiziksel çevre koşulları doğuştan sahip olduğumuz genetik özelliklerimizin şekillenmesinde rol oynar. İnsan yaşamı boyunca gelişimini ve değişimini sürdüren bir varlıktır.

Gerçekleştirdiğim tez çalışmam, bu gelişim ve değişim sürecini daha iyi anlamamı sağladı. Bu nedenle tez konumun seçiminde ve tez çalışma sürecimde benden desteğini esirgemeyen, ihtiyacım olduğunda daima yanımda olan tez danışmanım, değerli hocam sayın Prof. Dr. Cebrail KISA'ya, beni daima destekleyen sevgili aileme, bana inancını hiç yitirmeyen yol arkadaşım Aynur METİNKOL'a ve ilham kaynağım olan kızım Ece Alara SALGANÇAK'a teşekkür ederim.

**Mart 2021**

**Levent SALGANÇAK**

## İÇİNDEKİLER

### Sayfa

ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER .....	v
ÇİZELGE LİSTESİ.....	viii
ÖZET.....	x
ABSTRACT .....	xii
<b>1. GİRİŞ .....</b>	<b>1</b>
1.1 Anne – Baba Tutumları .....	2
1.1.1 Demokratik anne - baba tutumu .....	3
1.1.2 Koruyucu-istekçi anne - baba tutumu.....	4
1.1.3 Otoriter anne - baba tutumu .....	5
1.2 Benlik Saygısı .....	5
1.3 Problem Çözme Yeterliliği.....	7
<b>2. AMAÇ .....</b>	<b>9</b>
2.1 Alt Problemler .....	9
<b>3. YÖNTEM.....</b>	<b>11</b>
3.1 Araştırma Modeli .....	11
3.2 Evren ve Örneklem.....	11
3.3 Kullanılan Yöntemler .....	12
3.4 Ölçeklerin Güvenilirlik Analizleri .....	12
3.5 Katılımcıların Özellikleri .....	12
3.6 Veri Toplama Araçları .....	14
3.6.1 Anne - baba tutum ölçeği.....	14
3.6.2 Coopersmith benlik saygısı ölçeği.....	15
3.6.3 Problem çözme envanteri (pçe) .....	16
3.6.4 Sosyo-demografik form .....	17
3.7 Sınırlılıklar .....	17
<b>4. BULGULAR.....</b>	<b>18</b>
4.1 Katılımcıların Algıladıkları Anne-Baba Tutum Düzeylerine Yönelik İstatistiksel Veriler. ....	18
4.2 Katılımcıların Problem Çözme Becerilerine Yönelik İstatistiksel Veriler.....	18
4.3 Katılımcıların Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesine Yönelik İstatistiksel Veriler.....	19
4.4 Ölçekler Arası İlişkilerin Belirlenmesine Yönelik Spearman Korelasyon Analiz Verileri. ....	19
4.4.1 Alt probleme ilişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Anne - Baba Tutumları ile Benlik Saygısı Arasında İlişki Var mıdır?.....	20
4.4.2 Alt probleme ilişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Anne - Baba Tutumları ile Problem Çözme Yeterliliği Arasında İlişki Var mıdır?.....	21
4.4.3 Alt probleme ilişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı ile Problem Çözme Yeterliliği Arasında İlişki Var mıdır?.....	22

4.4.4 Alt Probleme İlişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu. ....	23
4.4.5 Alt Probleme İlişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Yaşaya Göre Farklılaşma Durumu. ....	24
4.4.6 Alt Probleme İlişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Okunulan Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu. ....	26
4.4.7 Alt Probleme İlişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Lise Türüne Göre Farklılaşma Durumu. ....	27
4.4.8 Alt Probleme İlişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliği Anne ve Baba ile Birlikte Büyüme, Anne Yanında Olmadan Baba ile Birlikte Büyüme, Baba Yanında Olmadan Anne ile Birlikte Büyümeye Göre Farklılaşma Durumu....	28
4.4.9 Alt Probleme İlişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Annenin ve Babanın Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu.....	31
4.4.10 Alt Probleme İlişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Annenin ve Babanın Çalışmasına Göre Farklılaşma Durumu. ....	33
4.4.11 Alt Probleme İlişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Ailenin Ekonomik Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu. ....	34
4.4.12 Alt Probleme İlişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Ailedeki Çocuk Sayısına ve Evde Yaşayan Kişi Sayısına Göre Farklılaşma Durumu. ..	35
4.4.13 Alt Probleme İlişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Kardeşler Arasındaki Sıralamaya Göre Farklılaşma Durumu.....	38
<b>5. TARTIŞMA .....</b>	<b>40</b>
5.1 Lise Öğrencilerinde Anne Baba Tutumları ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişki Durumu.....	40
5.2 Lise Öğrencilerinde Anne Baba Tutumları ile Problem Çözme Yeterliliği Arasında İlişki Durumu. ....	42
5.3 Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı ile Problem Çözme Yeterliliği Arasında İlişki Durumu. ....	43
5.4 Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu. ....	44
5.6 Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Okunulan Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu.....	46
5.7 Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Lise Türüne Göre Farklılaşma Durumu.....	46
5.8 Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Anne ve Baba ile Birlikte Büyümeye, Anne Yanında Olmadan Baba ile Birlikte Büyümeye ve Baba Yanında Olmadan Anne ile Birlikte Büyümeye Göre Farklılaşma Durumu. ....	47

5.9 Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Annenin ve Babanın Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu.....	49
5.10 Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Annenin ve Babanın Çalışmasına Göre Farklılaşma Durumu.....	51
5.11 Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Ailenin Ekonomik Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu.....	52
5.12 Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Ailedeki Çocuk Sayısına ve Evde Yaşayan Kişi Sayısına Göre Farklılaşma Durumu.....	53
5.13 Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Kaçınıcı Çocuk Olduklarına Göre Farklılaşma Durumu.....	54
<b>6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....</b>	<b>56</b>
6.1 Sonuç.....	56
6.2 Öneriler.....	59
<b>KAYNAKÇA .....</b>	<b>60</b>
<b>EKLER.....</b>	<b>66</b>
<b>ÖZGEÇMİŞ.....</b>	<b>76</b>

## ÇİZELGE LİSTESİ

### Sayfa

<b>Çizelge 3.1:</b> Katılımcıların Özellikleri .....	12
<b>Çizelge 4.1:</b> Katılımcıların Algıladıkları Anne-Baba Tutum Düzeylerinin İncelenmesi .....	18
<b>Çizelge 4.2:</b> Katılımcıların Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi .....	19
<b>Çizelge 4.3:</b> Katılımcıların Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi .....	19
<b>Çizelge 4.4:</b> Ölçekler Arası Korelasyon Katsayıları.....	20
<b>Çizelge 4.5:</b> Ölçekler Arası Korelasyon Katsayıları.....	21
<b>Çizelge 4.6:</b> Ölçekler Arası Korelasyon Katsayıları.....	22
<b>Çizelge 4.7:</b> Ölçekler Arası Korelasyon Katsayıları.....	23
<b>Çizelge 4.8:</b> Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Cinsiyete Göre İncelenmesi .....	24
<b>Çizelge 4.9:</b> Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Yaşa Göre İncelenmesi .....	25
<b>Çizelge 4.10:</b> Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Okunulan Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesi .....	26
<b>Çizelge 4.11:</b> Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Lise Türüne Göre İncelenmesi .....	27
<b>Çizelge 4.12:</b> Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Anne ve Baba ile Birlikte Büyüme Durumuna Göre İncelenmesi .....	29
<b>Çizelge 4.13:</b> Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Anne Yanında Olmadan Baba ile Büyüme Durumuna Göre İncelenmesi .....	29
<b>Çizelge 4.14:</b> Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Baba Yanında Olmadan Anne ile Büyüme Durumuna Göre İncelenmesi.....	30
<b>Çizelge 4.15:</b> Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Annenin Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesi .....	31
<b>Çizelge 4.16:</b> Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Babanın Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesi .....	32
<b>Çizelge 4.17:</b> Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Annenin Çalışma Durumuna Göre İncelenmesi .....	33



<b>Çizelge 4.18:</b> Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Babanın Çalışma Durumuna Göre İncelenmesi .....	34
<b>Çizelge 4.19:</b> Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Ailenin Ekonomik Durumuna Göre İncelenmesi .....	35
<b>Çizelge 4.20:</b> Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Ailedeki Çocuk Sayısına Göre İncelenmesi .....	36
<b>Çizelge 4.21:</b> Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Evde Yaşayan Kişi Sayısına Göre İncelenmesi .....	37
<b>Çizelge 4.22:</b> Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Evde Kaçınıcı Çocuk Olma Durumuna Göre İncelenmesi.....	38

# LİSE ÖĞRENCİLERİNDE, ANNE-BABA TUTUMLARI, BENLİK SAYGISI VE PROBLEM ÇÖZME YETERLİLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

## ÖZET

Lise öğrencilerinde, anne-baba tutumları, benlik saygısı ve problem çözme yeterliliği üzerindeki etkilerini çeşitli demografik özelliklerle birlikte anlamak araştırmanın temel amacıdır. 209 erkek ve 210 kız lise öğrencisinin katıldığı çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Katılımcılar ebeveynlerinin tutumlarını yüksek düzeyde demokratik, orta düzeyde koruyucu-istekçi, düşük düzeyde de otoriter olarak algılamışlardır. Algılanan demokratik anne-baba tutumunun bireylerin benlik saygısı düzeyleri üzerinde bir etkisinin olmadığı, koruyucu-istekçi ve otoriter anne-baba tutumu algısına sahip katılımcıların ise benlik saygısı algılarının yüksek çıktığı görülmüştür. Katılımcıların algıladıkları demokratik anne-baba tutum düzeyi arttıkça problem çözme becerilerinin düştüğü, koruyucu-istekçi ve otoriter anne-baba tutum düzeyleri arttıkça problem çözme becerilerinin de arttığı tespit edilmiştir. Problem çözme yeterliliği ile benlik saygısı düzeyi arasında bir ilişki saptanamamıştır. Cinsiyet, yaş, okunulan sınıf, çocuk sayısı, kardeşler arasındaki sıralama, ailedeki yaşayan kişi sayısı, Anne-baba ile birlikte büyüüp, büyümeme, annenin ve babanın çalışma durumu faktörlerinin anne-baba tutumlarının algılanışı, benlik saygısı düzeyleri ve problem çözme becerileri üzerinde etkili olmadığı görülmüştür. Okul türünün algılanılan koruyucu-istekçi ve demokratik anne-baba tutum düzeyleri, problem çözme becerileri ve benlik saygısı düzeyleri üzerinde etkili olmadığı görülmüştür. Anadolu lisesinde eğitim görenlerin algıladıkları otoriter anne-baba tutum düzeylerinin fen lisesi katılımcılarına oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Annesi lise, üniversite, yüksek lisans ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanların algıladıkları demokratik anne-baba tutum düzeyleri annesi ortaokul eğitim düzeyine sahip olanlara kıyasla daha yüksek olduğu bulunmuştur. Annesi yüksek lisans ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanların algıladıkları otoriter anne baba tutum düzeyleri annesi ilkökul eğitim düzeyine sahip olanlara kıyasla daha düşük bulunmuştur. Annesi yüksek lisans ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanların problem çözme becerileri annesi ortaokul eğitim düzeyine sahip olanlara kıyasla daha düşük çıkmıştır. Algılanılan koruyucu-istekçi anne baba tutumları ve benlik saygısı düzeylerinin annelerin eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Babası üniversite eğitim düzeyine sahip olanların algıladıkları demokratik anne baba tutum düzeylerinin babası ilkökul eğitim düzeyine sahip olanlara kıyasla daha yüksek bulunmuştur. Babası üniversite eğitim düzeyine sahip olanların problem çözme becerileri annesi ilkökul eğitim düzeyine sahip olanlara kıyasla daha düşük çıkmıştır. Algılanılan koruyucu-istekçi anne baba tutumları, otoriter anne baba tutumları ve benlik saygısı düzeyleri babalarının eğitim düzeyine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Ailesinin ekonomik düzeyi çok iyi olanların algıladıkları otoriter anne baba tutum düzeyleri ailesinin ekonomik düzeyi orta olanlara oranla

daha yüksek bulunmuştur. Düşük gelir düzeyine sahip olanların benlik saygısı düzeyleri orta ve yüksek gelir düzeyine sahip olanlara kıyasla daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. Katılımcıların algıladıkları koruyucu-istekçi anne baba tutumları, demokratik anne baba tutumları ve problem çözme becerilerinin ailelerinin ekonomik duruma göre farklılaşmadığı ortaya konulmuştur.

**Anahtar Kelimeler :***Demokratik Anne Baba Tutumu, Koruyucu-İstekçi Anne Baba Tutumu, Otoriter Anne Baba Tutumu, Benlik Saygısı, Problem Çözme Yeterliliği.*

## **EFFECTS ON HIGH SCHOOL STUDENTS ON MOTHER-FATHER ATTITUDE, SELF-ESTEEM AND PROBLEM-SOLVING COMPETENCE**

### **ABSTRACT**

The main purpose of the study is to understand the effects of high school students on parental attitudes, self-esteem and problem solving competence together with various demographic features. The relational screening model was used in the study in which 209 male and 210 female high school students participated. Participants perceived their parents' attitudes as highly democratic, moderately protective-willing, and lowly authoritarian. It was observed that the perceived democratic parental attitude did not have an effect on the self-esteem levels of the individuals, and the self-esteem perceptions of the participants with protective-willing and authoritarian parental attitudes were found to be high. It was found that problem solving skills decreased as the participants' perceived democratic parental attitude level increased, and problem solving skills increased as the protective-willing and authoritarian parental attitude levels increased. There was no relationship between problem solving competence and self-esteem level. It has been seen that gender, age, class attended, number of children, ranking among siblings, number of people living in the family, growing up and not growing with parents, mother and father's working status did not affect perception of parental attitudes, self-esteem levels and problem solving skills. It was observed that school type did not affect perceived protective-willing and democratic parental attitude levels, problem solving skills and self-esteem levels. It was found that the authoritarian parental attitude levels perceived by those studying at Anatolian High Schools were higher than those of Science High School participants. It was found that the perceived democratic parental attitude levels of those whose mothers have a high school, university, graduate and above education level are higher than those whose mothers have a secondary school education level. Perceived authoritarian parental attitude levels by those whose mothers have graduate or higher education; compared to those whose mother had a primary school education level. Perceived authoritarian parental attitude levels by those whose mothers have graduate or higher education; compared to those whose mother had a primary school education level. Problem solving skills of those whose mothers had a master's or higher education level were found to be lower than those whose mothers had a secondary school education. It was found that the perceived protective-willing parental attitudes and self-esteem levels did not differ according to the education level of the mothers. Perceived democratic parental attitude levels of those whose fathers have university education level were found to be higher than those whose fathers had primary school education. The problem solving skills of the students whose fathers had a university education level were found to be lower compared to those whose mothers had primary school education. It was concluded that the perceived protective-willing parental attitudes, authoritarian parental attitudes and self-esteem levels did not differ according to the education level of their fathers. The

perceived authoritarian parental attitude levels of those with a very good family economic level were found to be higher than those with medium economic levels. It has been found that those with low income levels have higher self-esteem levels compared to those with middle and high income levels. It was revealed that the participants' perceived protective-willing parental attitudes, democratic parental attitudes and problem solving skills did not differ according to the economic status of the families.

**Keywords:** *Democratic Parenting Attitude, Protective-Willing Parent Attitude, Authoritarian Parent Attitude, Self-Esteem, Problem Solving Competence.*

## 1. GİRİŞ

“Ergen” kelimesi “adolescent” sözcüğünün yerine kullanılır, Latince büyüme, olgunlaşma anlamına gelen “adolescere” sözcüğünün kökeninden gelmektedir. Kişide ortaya çıkan yoğun ve kesintisiz gelişim aşaması olarak ifade edilir (Yavuzer, 2013 ). Ergenlik döneminde gençlerde ve aile bireylerinde birçok farklılık gözlemlenir. Hormonal değişiklikler ile birlikte olgunlaşmaya, biyolojik ve psikolojik olarak değişmeye başlarlar. Ergenlik duygusal olarak çalkantılı bir dönemdir (Türnüklü ve Şahin, 2004: 45-61).

Ergenlik genel olarak 9-11 yaş aralıklarında başlayan, 17-18 yaşına kadar sürebilen, yoğun biyolojik, bilişsel, sosyal ve duygusal değişimlerle birlikte meydana gelen en kritik değişim dönemlerinden birisidir. Bu dönemde kız ve erkek ergenlerde farklı davranış biçimleri gözlemlenebilir. (Sayıl vd., 2002: 47-58).

Ergenlik dönemindeki bireyler zihinsel olarak değişmeye, daha fazla soyut düşünmeye, karmaşık düşünme süreçleri gerektiren sorunlarla baş etmeye, daha çok empati kurmaya başlarlar. Ayrıca ahlaki açıdan da daha gelişmiş bir iç görüye sahiptirler (Flannery, 2006: 99). Ergenlik, bireyde fiziksel, sosyolojik, biyolojik, bilişsel, psikolojik değişim ve gelişimlerin meydana geldiği bir dönemdir (Kulaksızoğlu, 1998). Bu dönemde gençler toplumsal yargıları eleştirip, bu yargıların arkasındaki nedenleri sorgulayabilirler. Kendilerince olması gereken anne-baba tutumları konusunda düşünmeye, kıyaslamalar yapmaya başlarlar. Bu dönem anne-baba ve genç arasında yaşanan gergin bir süreç olabilir (Özbay ve Öztürk, 1992:82-95).

Kişiliğin büyük oranda oluştuğu çocukluk döneminde ebeveyn davranışlarının çocuk üzerinde çok önemli etkileri olduğu bilinmektedir (Maccoby ve Martin, 1983). Çocukla ebeveyn arasındaki ilişkideki en önemli etmenlerden birisi cesaretlendirmedir. Cesaretlendirmek, çocuğun güven duygusunu geliştirir, kendisine olan saygısını artırır, yeteneklerini geliştirmesini sağlar. Baskının

hakim olduğu ebeveyn – çocuk ilişkilerinde ise çocukların gelişim süreçleri hakim gücün ödül ve yaptırımlarından etkilenir. Demokratik ilişkilerde ise bu etkinin kaynağı cesaretlendirmedir (Dinkmeyer ve Mc Kay. 1991:41). Çocuğun kendine özgü davranışlarının şekillenmesinde ve benlik algısının oluşumunda ebeveynlerin kişilik yapıları ve ilişki biçimleri etkilidir. Öz güvenleri yüksek ebeveynlerin tutumları çocuğun da özgüvenli olmasına neden olabilir. Ebeveynlerini kendine rol model olarak alan çocuklar davranışlarını anne ve babalarının tutumlarına göre şekillendirirler. Fakat çocukların ebeveynlerini rol model olarak alabilmeleri için anne, baba ve çocuk arasında sevgi ve saygı temeline dayanan bir ilişki biçimi olması gerekir (Yavuzer, 1994:40).

Ergenlik dönemindeki değişimler genellikle ebeveynler ve diğer yetişkinlerce tam olarak anlaşılammakta, ergen ne yetişkin ne de çocuk olarak algılanmamaktadır. Bu nedenle de ergen ile ebeveynler ve diğer yetişkinler arasında zaman zaman tutarlı olmayan ilişkiler yaşanabilmektedir (Kulaksızoğlu, 2014). Ergenlik çağında, gençlerin akranları ile olan iletişimleri daha yoğun yaşamaya başlar. Ergen, özellikle akran etkileşimleri ve yaşadığı sosyolojik, psikolojik değişimler nedeniyle anne babasının düşünce ve davranışlarını eleştirmeye, otoritesini sorgulamaya, istenilen davranışları yapmak ile baş kaldırma arasında gidip gelmeye başlar. Bu dönemde ergenin bilişsel ve psikolojik süreçleri çok karmaşıktır (Behrman ve ark. 2000:52-57).

Ergenin aile ortamının dışındaki ilişkilere daha çok yönelmesi gencin yaşamındaki aile ilişkilerinin değerini ortadan kaldırmaz (Noller ve Callan, 1991). Bu dönemde akran etkisinin giderek artması ebeveynler ile olan etkileşimin değerini azaltmaz. Ebeveynlerin çocuklarla ilgili iletişim biçimleri onların benlik algısı üzerinde etkilidir (Aydın, 2005).

### **1.1 Anne – Baba Tutumları**

Ebeveynlerin çocukları ile olan ilişkilerindeki sistematik ilişki biçimleri çocukların psikolojik gelişimleri açısından önemlidir. Pozitif ve cesaretlendirici davranış biçimleri çocukların gelişimlerini olumlu biçimde etkilerken, baskıcı ve sınırlayıcı bir iletişim tarzı ise bir takım psikolojik sorunlara neden olabilir (Seven, 2008:99).

Ailedeki ilişkilerde anne-babaların çocuklarına karşı ortaya koydukları tutumlar ailedeki tüm bireylerin ilişkilerini de etkilemektedir (Tezel, Cevher, 2007). Khademi'nin (2016: 747-753) çalışmasında bireylerin anne-babalarının problem çözme yeterliliklerine inandıkları ve anne-babalarının sorun çözme yöntemlerine karşı yönelimleri olduğu saptanmıştır.

Toplumdaki en temel kurum olan aile içinde ebeveynler çocukların fiziksel, ruhsal ve sosyolojik açıdan gelişimlerini gerçekleştirebilecekleri olanaklar ortaya koyarlar. Çocuklar gelişirken ebeveynlerini kendilerine model olarak alırlar. İlişkilerinin olumlu olduğu ailelerde yetişen çocuklar pozitif davranışlar sergilemektedir. Ebeveyn tutumları bireyin kendine yönelik algılarını ve benlik kavramını şekillendirmektedir (Sezer ve Oğuz, 2010:743-758). Çocuğu istendik ya da istenmedik eylemlere yönelten çocuk yetiştirme süreçlerine ebeveyn tutumları adı verilir. Aile içi ilişkilerde anne ve babanın çocukla olan ilişkisinde izin verici ya da reddedici davranış biçimleridir. Ebeveynlerin psikolojik, bilişsel ve duygusal özellikleri çocuğun gelişimi hakkında ipuçları verir, çocukların iletişim biçimleri ebeveyn tutumları hakkında öngörü sağlar (Grusec ve Danyliuk, 2014:1).

Çocukların davranış ve tutumları üzerindeki en önemli etki anne ve babalarıdır. Ebeveynler çocukları için birer rol modeldirler. Çocuklar ebeveynlerinin tutumlarına göre davranış modelleri geliştirir, birer yetişkin haline dönüşürler. Çocuklarla ebeveynleri arasındaki iletişimi ebeveyn tutumları belirler (Öncü ve Ünlüer, 2012:5933). Kendi aralarında sorun yaşamayan, sevgi ve kabule dayalı ilişkileri hayata geçirebilmiş ebeveynlerin çocukları kendilerini değerli bulurlar ve güven duyguları gelişir. Sevilen çocuklar, sevmeye değer oldukları algısını geliştirirler. Fakat bazen ebeveynler çocuklarına karşı ilgisiz kalabilir, problemlerinin nedeni olarak çocuklarını suçlayabilirler. Ebeveynler bazen kendi sorunlarını çocuklarına da aktarmaktadırlar (Morgan, 2011:297).

### **1.1.1 Demokratik anne - baba tutumu**

Bireyler ruhsal ve toplumsal anlamda en ideal gelişim sürecinin demokratik ilişkilerin hakim olduğu ailelerde ortaya koyarlar. Bireylerin düşündüklerini doğru biçimde açıkça dile getirebilmesi davranışlarını kontrol edebilmesi, kendilerine güven duyabilmesi için aile ilişkileri ve ebeveyn tutumları önemlidir



(Üredi ve Erden, 2009:781-811). Baumrind'e (1966: 887-907) göre demokratik anne baba tutumu bireylerin kişilik gelişimlerini en olumlu biçimde etkileyen davranış biçimleridir. Demokratik özellikler sergileyen anne babalar beklenti içine girmeksizin çocuklarıyla iletişim içinde olurlar. Bazen denetleyici bazen de onların gereksinimleri doğrultusunda izin verici tutumlar sergilerler. Ebeveynlerin tutumları birbirleri ile çelişmeyen, sürekli ve güven sağlayıcıdır. Belirli koşullar içinde çocukların bir takım isteklerine onay vererek onların sorumluluk almalarına yönelik davranışlar geliştirmelerini sağlarlar. Ebeveynler çocuklarının gelişim kapasitesinin farkındadırlar, onların gelişebilmeleri, yeteneklerinin ortaya çıkabilmesi, kendilerini gerçekleştirebilmeleri noktasında ortam hazırlarlar.

Demokratik ebeveyn davranış biçimlerinin ilişkileri yönlendirdiği ailelerde çocuklara belirli koşullarda özgürlük sağlanması onların kendilerine özgü davranış biçimleri oluşturmalarına, sosyal ilişkilerinde başarılı, atılgan özellikler gösteren bireyler olmalarına yardımcı olmaktadır (Bilal, 1986:58). Ebeveynlerin çocuklarına ilgi ve sevgi göstermesi, onlara saygı duyması, tutarlı ilişkiler geliştirmesi onların kişilik gelişimlerini olumlu yönde etkileyerek yaşadıklarını ve kendini olduğu gibi kabul edebilen, özenli, eleştiriye açık ve farkındalık düzeyleri yüksek bireyler olmalarını sağlar (Özdoğan, 2000).

### **1.1.2 Koruyucu-istekçi anne - baba tutumu**

Koruyucu-istekçi ebeveyn tutumunda çocuklar aşırı korunur ve kontrol altında tutulurlar. Ebeveynler, çocukların üstlenmesi gereken sorumlulukları kendileri yerine getirir bu nedenle de çocukların deneyim kazanmalarına engel olunur. Olması gerekenden daha çok kontrol altında tutularak çocukların kişilik gelişimleri ve güven duymaları olumsuz bir şekilde etkilenir ( Navaro, 1989 ).

Koruyucu –istekçi ebeveyn tutumunda çocuklar olması gerekenden daha çok kontrol altında tutulur ve çocuğa aşırı ilgi ile karşı karşıyadır. Bu nedenle gençler, yaşantılar karşısında kayıtsız kalabilir, davranışa geçmede sorunlar yaşayabilir, hedeflerine ulaşmada çevrelerindeki kişilerden yardım bekleyebilir, sorunlarının çevresindekiler tarafından ortadan kaldırılmasını talep edebilirler (Alisinanoğlu, 2003: 97-107).

### **1.1.3 Otoriter anne - baba tutumu**

Alan yazında otoriter ebeveyn tutumları çocuğa olan ilgisini, kendi talep ettiği biçimde davranışlar sergilendiğinde ortaya koyan, hiç sorgulanmadan isteklerinin yerine getirilmesini bekleyen, bu durum gerçekleşmediğinde de cezalandırıcı davranışlara yönelen davranış biçimleri olarak tanımlanmaktadır (Kuzgun, 1972).

Otoriter ebeveyn tutumunda çocukların yeterlilikleri, kişilik yapıları, talepleri göz önünde bulundurulmadan anne ve babaların istedikleri biçimde çocukların davranış sergilemeleri beklenir. Çocuklara aşırı bir biçimde yaptırımlar uygulanır, otoriter tutumların hakim olduğu ailenin çocukları hissettiklerini ve düşündüklerini olduğu gibi ortaya koyamazlar. Bu ebeveyn tutumu çocukların bağımlı bir kişilik yapısı geliştirmelerine, çoğunlukla erkek çocukların saldırgan davranışlar ortaya koymasına ve benlik algılarının olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır ( Maccoby ve Martin, 1983 ).

Otoriter tutum sergileyen ebeveynler, çocukları ile olan ilişkilerinde kültürel etmenleri önemser ve çocuklarını bu değerlere göre şekillendirmek isterler. Kendi talepleri ile çocuklarının istekleri çeliştiğinde yaptırımlara başvurabilir, çocuğu cezalandırabilir, kişiliğini törpülemeyi amaçlayabilir. Otoriter tutumlar sergileyen ebeveynler kendi isteklerinin dışına çıkılmasını kabullenemezler (Baumrind, 1966: 887-905).

### **1.2 Benlik Saygısı**

Benlik, bireyin kendine ait algılarını ve kendine yüklediği değeri ifade eden bir kavramdır. Benlik algısının meydana gelmesi hayat boyu devam eden bir süreçtir. Benlik gelişimi deneyimlerin etkisi ile de şekillenmektedir. Benlik algısı ile bireyin deneyimleri arasında bir uyumun olması benliğin gelişim sürecini olumlu bir biçimde etkilemektedir. Benliğin olumlu bir düzeyde ortaya çıkması bireyin gerçek benliği ile ideal benliği arasındaki tutarlılıkla ilişkilidir. Gerçek benlik bireyin ne olduğu, ideal benlik ise nasıl olmak istediği ile ilgilidir (Altunay ve Öz, 2006: 46-59). Benlik saygısı, bireyin gerçek benliği ile ideal benliği arasındaki farkların birey üzerindeki etkisi ile oluşur. Kişinin

kendisini nasıl anlamlandırdığı ile olmayı hedefledikleri arasındaki açıklık kişinin benlik saygısı düzeyini belirler (Pişkin, 2003:95-123).

Benlik, bireyin sahip olduğu nitelikler konusunda oluşturduğu algılardır. Bireyin kendine yüklediği anlamlardır. Bireyin kendisi ile ilgili gözlemlerinden, algılarından, kendisini yönlendiren değerlerinden meydana gelir. Benlik kavramı, kişinin “ben kimim?”, “yaşama amacım nedir?”, “niçin varım?” gibi sorularına verdiği yanıtlardan oluşur (Baymur, 1985). Benlik, bireyin çevre ile olan ilişkilerinden kaynaklı psikolojik, sosyolojik ve bilişsel özelliklerinin bütünüdür (Tan, 1970: 3-16).

Coleman ve Hendry (1990) benlik saygısı düzeyleri olumlu olan bireylerin hayattan daha yüksek doyum sağladıklarını, daha az sağlık problemi yaşadıklarını, daha üretken olduklarını, başarabilmek için daha güçlü bir motivasyon seviyesine sahip olduklarını, yaşlıları ile daha olumlu ilişkiler kurduklarını ifade etmişlerdir. Olumsuz benlik saygısı düzeyine sahip olan bireyleri ise kaygılı, kötümser, gelecek hakkında karamsar, başarı seviyeleri genellikle düşük bireyler olarak tanımlamışlardır. Kassin (1998), olumsuz benlik algısı düzeyinin başarısız olma durumuna ortam hazırladığı, agresiflik, motivasyon düşüklüğü, yaşama ait önemli hedefler koyamama, başarısızlıktan aşırı etkilenme ve kendini suçlama gibi durumlara neden olduğunu belirtmiştir.

Bireyin sahip olduğu benlik algısı hem genetik hem de sonradan oluşan özelliklerinin etkisi ile şekillenir. Bireyler için benlik algısının gelişiminde ebeveyn etkisi çok önemlidir. Kişinin kendine yönelik algıları olarak şekillenen benlik bireyin ebeveyn, kardeş ve akran ilişkilerine göre şekillenir. Birey doğduğu andan itibaren ailesi ile etkileşim halindedir ve ilk rol modelleri ebeveynleridir.

Kişi yakın ilişki içinde olduğu bireylerin kendisi hakkındaki yargılarından etkilenir, kendisini onların algıladığı gibi anlamlandırmaya başlar. Yakın ilişkide olduğu bireyler kendisini olumlu algılıyorsa yüksek bir benlik saygısı, olumsuz algılıyorsa düşük bir benlik saygısı geliştirir. Düşük bir benlik algısı geliştiren kişilerde kendine güven sorunu ortaya çıkar, mutsuz olur. Yüksek bir benlik anlayışının oluşabilmesi için bireyin yakın ilişki içinde olduğu bireylerle yaşadığı iletişimin özgüven geliştirici, saygının ve sevginin ön planda olduğu

daha demokratik ilişkiler olması gerekir. Kişi özellikle ebeveynleri ile kendisini değerli hissedebileceği bir iletişim içindeyse kendini doğru anlamlandırır, eksikliklerinin farkına varır, eksikliklerini gidermek için çaba sarf eder ve yüksek bir benlik saygısı geliştirir. Fakat bireyin özellikle ebeveynleri ile olan ilişkisinde kendisini değerli hissedemezse, baskı altında kalıp kendisini geliştiremezse düşük bir benlik algısı ortaya çıkacaktır (Kurtman, 2013: 26).

### **1.3 Problem Çözme Yeterliliği**

Bireyin karşılaştığı sorunlar problem, bu sorunların üstesinden gelinmesi ise problem çözme olarak tanımlanır (Aksu, 1990: 44-54), Problem, çoğunlukla ortadan kaldırılması gereken bir sorun yada cevabı istenen bir soru diye tanımlanır. Bireyin aklını karıştıran, onu zor duruma sokan ve özgüvenini zedeleyen tüm durumlar problem olarak ifade edilebilir (Gelbal, 1991: 167-173).

Bingham (2004)'a göre karşılaşılan olayın problem olarak tanımlanabilmesi için, kişinin bir hedefi olmalıdır, bu hedefine ulaşırken engelleyici bir durum oluşmalıdır ve kişi hedefine ulaşma konusunda kaygı duymalıdır.

Problem çözme, kapsamlı ve çok yönlü bir süreçtir. Bireyin ihtiyaç, amaç, değer, inanç, beceri, alışkanlık ve tutumları ile beraber yaratıcı düşünce, zekâ, duygular, irade, eylem gibi unsurları da bünyesinde barındırmaktadır (Oğuzkan, 1989: 97).

Karşılaşılan sorunları ortadan kaldırabilme yeterliliği, hayatın en başından beri sürekli geliştirilmesi gerekli olan, gelişimi hayat boyu süren yeterliliklerdendir. Bu alanda yapılan çalışmalarla, çok küçük yaşlardan itibaren bireylerin problem çözme yeterlilikleri geliştirilerek problem çözmeye odaklanmış bir akıl yürütme tarzlarının oluşturulabileceği ortaya konmuştur. Sorun çözmeye odaklanmış bireylerin ileriki hayatlarında daha dengeli ilişkiler oluşturdukları saptanmıştır (Dinçer ve Anlıak, 2005: 149-166).

Kişi hayata geldiği ilk zamandan itibaren ailesindeki bireylerle etkileşim içindedir. 0 – 6 Yaş çocukluk döneminde özellikle ebeveynler ile kurulan ilişki bireyin bütün hayatını şekillendirmektedir. Bu nedenle problem çözme

yeterliliğinin kazanılmasında aile içi ilişkiler çok değerlidir (Aral, N. ve ark. 2012).

D'Zurilla ve Goldfried' (1971: 107-126) problem çözüme yeterliliğini, karşılaşılan sorunları çözebilecek alternatifler bulma ve bu alternatifler içerisinde sorunu çözebilecek en etkili yolun hangisi olabileceğine dair kararlar verebilme yeterliliği olarak tanımlamışlardır.

## 2. AMAÇ

Yapılan bu çalışmanın amacı lise öğrencilerinde algılanan anne baba tutumları, benlik saygısı ve problem çözme yeterliliği arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Ayrıca, cinsiyet, yaş, sınıf, okul türü, anne ve baba ile, anne yanında olmadan baba, baba yanında olmadan anne ile birlikte büyüme, annenin ve babanın eğitim düzeyleri, annenin ve babanın çalışma durumu, ailenin ekonomik düzeyi, ailedeki çocuk sayısı, kardeşler arasındaki sıralama, birlikte yaşanan kişi sayısı ile ilgili özelliklerin lise öğrencilerinde algılanan anne baba tutumları, benlik saygısı ve problem çözme yeterliliği üzerindeki etkileri de incelenmiştir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

### 2.1 Alt Problemler

1. Alt problem: Lise öğrencilerinde anne baba tutumları ile benlik saygısı arasında ilişki var mıdır?
2. Alt problem: Lise öğrencilerinde anne baba tutumları ile problem çözme yeterliliği arasında ilişki var mıdır?
3. Alt problem: Lise öğrencilerinde benlik saygısı ile problem çözme yeterliliği arasında ilişki var mıdır?
4. Alt Problem: Lise öğrencilerinde algılanan anne baba tutumları, benlik saygısı ve problem çözme yeterliliği cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
5. Alt problem: Lise öğrencilerinde algılanan anne baba tutumları, benlik saygısı ve problem çözme yeterliliği yaşa göre farklılaşmakta mıdır?
6. Alt problem: Lise öğrencilerinde algılanan anne baba tutumları, benlik saygısı ve problem çözme yeterliliği okunulan sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

7. Alt problem: Lise öğrencilerinde algılanan anne baba tutumları, benlik saygısı ve problem çözme yeterliliği lise türüne göre farklılaşmakta mıdır?
8. Alt problem: Lise öğrencilerinde algılanan anne baba tutumları, benlik saygısı ve problem çözme yeterliliği anne ve baba ile birlikte büyüme, anne yanında olmadan baba ile birlikte büyüme, baba yanında olmadan anne ile birlikte büyüme durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
9. Alt problem: Lise öğrencilerinde algılanan anne baba tutumları, benlik saygısı ve problem çözme yeterliliği annenin ve babanın eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
10. Alt problem: Lise öğrencilerinde algılanan anne baba tutumları, benlik saygısı ve problem çözme yeterliliği annenin ve babanın çalışma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
11. Alt problem: Lise öğrencilerinde algılanan anne baba tutumları, benlik saygısı ve problem çözme yeterliliği ailenin ekonomik düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
12. Alt problem: Lise öğrencilerinde algılanan anne baba tutumları, benlik saygısı ve problem çözme yeterliliği ailedeki çocuk sayısına ve evde yaşayan kişi sayısına göre farklılaşmakta mıdır?
13. Alt problem: Lise öğrencilerinde algılanan anne baba tutumları, benlik saygısı ve problem çözme yeterliliği kardeş sıralamasına göre farklılaşmakta mıdır?

### **3. YÖNTEM**

#### **3.1 Araştırma Modeli**

Bu araştırmada lise öğrencilerinde, anne-baba tutumları, benlik saygısı ve problem çözme yeterliliği üzerindeki etkilerini çeşitli demografik özellikleri de dikkate alarak saptamaya yönelik ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

#### **3.2 Evren ve Örneklem**

Araştırmanın evreni, 2019 - 2020 yıllarında İstanbul İl sınırları içinde okuyan lise öğrencileridir.

Araştırmanın örneklemini ise Bağcılar ve Bakırköy ilçelerinde yer alan birer lisede okuyan 209 erkek, 210 kız öğrenciden oluşmuştur. Bu çalışmada sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzey açısından iki farklı grup alınmıştır. Bağcılar sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan Bakırköy'e oranla daha düşük özellikler gösteren bir ilçedir. Böylelikle iki uç gruplarda yer alan lise öğrencileri araştırmaya dahil edilerek daha kapsayıcı bir yapının örnekleme katılması amaçlanmıştır. Bu nedenle örneklem yöntemi olarak aykırı durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Aykırı durum örnekleme, çalışılan ortamdaki özelliklerden belirgin bir biçimde ayrılan diğer olguları ifade etmektedir (Guba ve Lincoln, 1982: 233-252).

Araştırmacı veri toplama sırasında bu iki ilçede, kendine yakın, en kolay ve ekonomik olacak okulları seçmiştir. Bu açıdan da elverişli örneklem metodu kullanılmıştır. Pratiklik ve ekonomiklik önemsenmesi gereken özellikler olmakla birlikte, sınırlı olgulardan en fazla bilgiye ulaşabilmek amaçlanmalıdır. Amaçlı ve özel öneme sahip olgulardan elverişli örneklem metodu ile önemli bilgilere ulaşılabilir (Bernard, 2011).



### 3.3 Kullanılan Yöntemler

Değişkenlerin normal dağılıma uyup uymadığı Shapiro-Wilk testi ile test edilmiştir ve normal dağılıma uymayan değişkenler medyan, minimum ve maksimum değerleri ile verilmiştir. İki grup arasındaki farkların analizinde “Mann Whitney U”, 3 veya daha fazla grup arasındaki farklar için “Kruskal Wallis H” testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler “Spearman Korelasyon Katsayısı” ile incelenmiştir. İstatistiksel analizler IBM SPSS Statistics22.0 programında yapılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0,05 alınmıştır.

### 3.4 Ölçeklerin Güvenilirlik Analizleri

Bu araştırmada “Anne-Baba Tutum Ölçeği”nin iç tutarlılık katsayısı  $Cra = 0,721$  olarak, “Problem Çözme Envanteri”nin iç tutarlılık katsayısı  $Cra=0,752$  olarak, “Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği”nin ise iç tutarlılık katsayısı  $Cra=0,648$  olarak bulunmuştur. Bu bulgular ölçeklerin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir.

### 3.5 Katılımcıların Özellikleri

**Çizelge3.1: Katılımcıların Özellikleri**

		Freka ns	Yüz de	Birikimli Yüzde
Cinsiyet	Erkek	209	48,8	49,9
	Kız	210	50	100
Yaş	15 yaş	140	33,3	33,4
	16 yaş	97	23,1	56,6
	17 yaş	130	31	87,6
	18 yaş	52	12,4	100
Sınıf	9.Sınıf	108	25,7	25,8
	10.Sınıf	103	24,5	50,4
	11.Sınıf	101	24	74,5
	12.Sınıf	107	25,5	100
Okul Türü	Fen Lisesi	105	25	25,1
	Anadolu Lisesi	312	74,3	99,5
	Temel Lise	2	0,5	100
Anne ve Baba ile Birlikte Büyüme Durumu	Hayır	28	6,7	6,7
	Evet	390	92,9	99,8
Anne Yanında Olmadan Baba ile Büyüme Durumu	Hayır	413	98,6	98,6
	Evet	2	0,5	99
Baba Yanında Olmadan Anne ile Büyüme Durumu	Hayır	388	92,4	92,6
	Evet	27	6,4	99

**Çizelge3.1: (devamı) Katılımcıların Özellikleri**

	Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
Annenin Eğitim Düzeyi	İlkokul	49	11,7
	Ortaokul	61	14,5
	Lise	167	39,8
	Üniversite	118	28,1
	Yüksek Lisans ve üzeri	24	5,7
Babanın Eğitim Düzeyi	İlkokul	34	8,1
	Ortaokul	63	15
	Lise	156	37,1
	Üniversite	135	32,1
Annenin Çalışma Durumu	Yüksek Lisans ve üzeri	31	7,4
	Çalışıyor	176	41,9
	Çalışmıyor	205	48,8
Babanın Çalışma Durumu	Emekli	32	7,6
	Çalışıyor	165	39,3
	Çalışmıyor	221	52,6
Ailenin Ekonomik Düzeyi	Emekli	33	7,9
	Düşük	8	1,9
	Orta	246	58,6
	Yüksek	156	37,1
	Çok Yüksek	9	2,1
Ailedeki Çocuk Sayısı	1	70	16,7
	2	193	46
	3	114	27,1
	4	32	7,6
	5+	10	2,4
Kaçınıcı Çocuk	1	199	47,4
	2	170	40,5
	3	36	8,6
	4	8	1,9
	5+	6	1,4
Evde Yaşayan Kişi Sayısı	2	17	4
	3	71	16,9
	4	181	43,1
	5	106	25,2
	6+	44	10,5

Araştırmada %49,8'i erkek, %50'si kız olmak üzere 420 katılımcı yer almaktadır.

Katılımcıların %33,3'ü 15 yaşında, %23,1'i 16 yaşında, %31'i 17 yaşında, %12,4'ü ise 18 yaşındadır.

Katılımcıların %25,7'si 9. sınıf, %24,5'i 10. sınıf, %24'ü 11. sınıf, %25,5'i ise 12. sınıf öğrencisidir.

Katılımcıların %25'i fen lisesinde, %74,3'ü Anadolu lisesinde, %0,5'i ise temel lisede eğitim görmektedir.

Katılımcıların %92,9'u ebeveynleri ile birlikte, %0,5'i annesi olmadan babası ile, %6,4'ü ise babası olmadan annesi ile birlikte yaşamaktadır.

Katılımcıların %11,7'sinin annesi ilkokul, %14,5'inin annesi ortaokul, %39,8'inin annesi lise, %28,1'inin annesi lisans, %5,7'sinin annesi ise yüksek lisans ve üzeri eğitim seviyesine sahiptir.

Katılımcıların %8,1'inin babası ilkokul, %15'inin babası ortaokul, %37,1'inin babası lise, %32,1'inin babası lisans, %7,4'ünün babası ise yüksek lisans ve üzeri eğitim seviyesine sahiptir.

Katılımcılardan %41,9'unun annesi çalışmıyor, %48,8'inin annesi çalışıyor, %7,6'sının annesi ise emeklidir.

Katılımcılardan %39,3'ünün babası çalışmıyor, %52,6'sının babası çalışıyor, %7,9'unun babası ise emeklidir.

Katılımcıların %1,9'unun ailesi düşük , %58,6'sının ailesi orta, %37,1'inin ailesi yüksek, %2,1'inin ailesi ise çok yüksek ekonomik düzeye sahiptir.

Katılımcıların %16,7'si evde tek çocuktur, %46'sı evde 2, %27,1'i 3, %7,6'sı 4, %2,4'ü ise 5 yada daha fazla kardeştir.

Katılımcılardan %47,4'ü evdeki ilk, %40,5'i evdeki ikinci, %8,6'sı evdeki üçüncü, %1,9'u evdeki dördüncü, %1,4'ü ise evde beşinci yada daha fazla sıradaki çocuktur.

Katılımcılardan %4'ü evde 2 k, %16,9'u evde 3, %43,1'i evde 4, %25,2'si evde 5, %10,5'i ise evde beş yada daha fazla kişi olarak yaşamaktadır.

### **3.6 Veri Toplama Araçları**

#### **3.6.1 Anne - baba tutum ölçeği**

Lise öğrencilerinde algılanan ebeveyn otorite stillerini belirlemek için Yıldız Kuzgun tarafından 2005 yılında geliştirilen "Anne Baba Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Bu ölçek, çocukların algıladıkları anne-baba tutumlarını belirleyebilmek için kullanılmaktadır. Ölçek anne-baba tutumlarını demokrat tutum, koruyucu-istekçi tutum ve otoriter tutum olmak üzere üç boyutta

değerlendirmektedir. Ölçeğin cronbach Alfa kat sayıları; demokrat tutm için 0,89, koruyucu-istekçi tutum için 0,82 ve otoriter tutum için 0,78 olarak belirtilmiştir.

Ölçek toplam 40 sorudan oluşmaktadır ve beşli Likert tipi puanlama ile cevaplanmaktadır. Ölçek soruları şu şekilde dağılmaktadır: otoriter anne-baba tutumu (3, 5, 8, 12, 16, 23, 31, 35, 38, 40, koruyucu-istekçi anne-baba tutumu 4, 9, 10, 11, 17, 18, 19, 24, 25, 26, 27, 28, 32, 33, 34, demokratik anne-baba tutumu 1, 2, 6, 7, 13, 14, 15, 20, 21, 22, 29, 30, 36, 37, 39 oluşmaktadır. Deneklerden her madde için beşli likert tipi ölçek üzerinde 1'den 5'e kadar değerlendirme yapmaları istenmektedir; hiç uygun değil (1), çok az uygun (2), kısmen uygun (3), oldukça uygun (4), tamamen uygun (5) olarak işaretlenmiştir (Güneri, 2017: 30-32). Anne- baba tutum ölçeği Sezer, Ö.(2010: 1-19), Dokuyan, M.(2016:1-21) gibi araştırmacılar tarafından kullanılmıştır.

### **3.6.2 Coopersmith benlik saygısı ölçeği**

Benlik saygısı düzeyinin ölçümü için StanleyCoopersmith tarafından 1967 yılında geliştirilen, Türkçe uyarlaması geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları 1987 yılında Tufan ve Turan tarafından yapılan ve orijinal ismi 'Coopersmith Self-Esteem Inventory' olan "Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği" toplam 25 maddeden oluşmaktadır ve 5 lilikert tipi bir ölçek ile değerlendirilir. Tufan'ın yaptığı çalışmada ölçeğin alfa kat sayısı  $r = 0.62$  olarak saptanmıştır. Turan ve Tufan'ın ayrı ayrı yaptıkları çalışmalarda ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği  $r = 0.65$ ,  $r = 0,76$  olarak tespit edilmiştir. Toplam 25 maddeden oluşan ölçekte her madde "hiç tanımlamıyor", "biraz tanımlıyor", "oldukça iyi tanımlıyor", "iyi tanımlıyor" ve " çok iyi tanımlıyor" şeklinde beş şıklı Likert tipi bir ölçek ile değerlendirilmiştir. 4, 5, 8, 10, 14, 16, 19, 20 ve 24. Maddelerde hiç tanımlamıyor = 3 puan ve çok iyi tanımlıyor = 4 puan şeklinde puanlanmıştır. 1, 2, 3, 6, 7, 9, 11, 12, 13, 15, 17, 18, 21, 22, 23 ve 25. Maddelerde ise hiç tanımlamıyor = 4 puan, biraz tanımlıyor = 3 puan, oldukça iyi tanımlıyor =2 puan, iyi tanımlıyor = 1 puan ve çok iyi tanımlıyor = 0 puan olacak şekilde puanlama yapılmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan ise 100'dür. Ölçekten alınan puan yükseldikçe bireylerin benlik saygıları da yükselmektedir. Bireyin ölçekten aldığı puan "0 – 30" arasında ise benlik

saygısı düşük, “31 – 70” arasında ise orta ve “71 – 100” arasında ise benlik saygısının yüksek olduğu sonucuna varılmaktadır (Güneri, 2017: 94-95). Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği Arslan, Ö.İ. (2008), Karadağ, G. (2008) gibi araştırmacılar tarafından da kullanılmıştır.

### **3.6.3 Problem çözme envanteri (pçe)**

Problem çözme yeterliliğinin ölçümü için Hepner ve Peterson tarafından 1982 yılında geliştirilen orijinal ismi ‘The Development and Implications of a Personal-Problem Solving Inventory’ olan ‘Problem Çözme Envanteri (PÇE)’ kullanılmıştır. Şahin, Şahin ve Hepner tarafından 1993 yılında geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan ölçeğin tek ve çift sayılı maddeler ayrılarak, yarıya bölme tekniği ile elde edilen güvenilirlik kat sayısı ise,  $r = 0.81$  olarak bulunmuştur. Yapılan çalışmalar sonucunda ölçeğin tümü için elde edilen cronbach alfa tutarlılık katsayısı 0.90, alt ölçekler için elde edilen katsayılar ise 0.72 ile 0.81 arasında bulunmuştur. Ölçeğin madde – toplam puan korelasyonları 0.21 ile 0.71 arasında belirlenmiştir.

35 Maddeden oluşan 1 – 6 arası puanlanan Likert tipi bir ölçektir. Her madde için kişilere kendilerinin hangi sıklıkla ölçek maddelerindeki gibi davrandıkları sorulmuştur. Seçenekler; “her zaman böyle davranırım”, “çoğunlukla böyle davranırım”, “sık sık böyle davranırım”, “arada sırada böyle davranırım”, “ender olarak böyle davranırım” ve “hiçbir zaman böyle davranmam” şeklindedir. Cevap anahtarlarında en düşük puan 1, en yüksek puan ise 6’dır.

Ölçeğin puanlanması sırasında 9, 22 ve 29. maddeler puanlama dışı tutulur. Envanterde, 1, 2, 3, 4, 11, 13, 14, 15, 17, 21, 25, 26, 30 ve 34. maddeler ters olarak puanlanan maddelerdir. Ölçeğin bütününde en düşük 32, en yüksek 192 puan alınabilir. Ölçekten alınan toplam puanların yüksekliği, bireyin problem çözme konusunda kendisini yetersiz olarak algıladığını gösterir (Güneri, 2017: 339-342) .

Problem çözme envanteri Abaan ve Altıntoprak (2005), DüNDAR (2009) gibi araştırmacılar tarafından da kullanılmıştır.

### **3.6.4 Sosyo-demografik form**

Ayrıca, katılımcıların cinsiyet, yaş, anne-baba eğitim durumu, ailede yaşayan kişi sayısını, kardeşler arasındaki yerini ve ailenin ekonomik gelir düzeyini belirleyebilmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan sosyo-demografik form kullanılmıştır.

### **3.7 Sınırlılıklar**

Bu çalışma 2019 - 2020 eğitim - öğretim yılında İstanbul ilinde Bağcılar ve Bakırköy semtlerinde yer alan birer lisede okuyan öğrencilerden ilişkisel tarama modeli kullanılarak, elverişli örneklem metodu yoluyla belirlenen 209 erkek, 210 kız öğrenciden Yıldız Kuzgun tarafından 2005 yılında geliştirilen 40 maddelik "Anne - Baba Tutum Ölçeği", StanleyCoopersmith tarafından 1967 yılında geliştirilen ve 25 maddeden oluşan "Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği", Hepner ve Peterson tarafından 1982 yılında geliştirilen, 35 maddeden oluşan 'Problem Çözme Envanteri (PÇE)' ve araştırmacı tarafından hazırlanan "Sosyo - Demografik Form" dan elde edilen bulgularla ve katılımcıların verdiklerin yanıtların subjektif değer içerme durumuyla sınırlıdır.

## 4. BULGULAR

### 4.1 Katılımcıların Algıladıkları Anne-Baba Tutum Düzeylerine Yönelik İstatistiksel Veriler.

Bu bölümde katılımcıların “Anne-Baba Tutum Ölçeği”nden elde edilen, algıladıkları anne-baba tutumlarına yönelik istatistiksel veriler incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.1’de gösterilmiştir.

**Çizelge 4.1:** Katılımcıların Algıladıkları Anne-Baba Tutum Düzeylerinin İncelenmesi

	Ortalama	Standart Sapma	Min	Maks
Demokratik Anne-Baba Tutumu	3,94	0,78	1,33	5
Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu	2,49	0,67	1,13	5
Otoriter Anne-Baba Tutumu	2,06	0,7	1	4,9

Beşli likert ölçeklerde sonuçlar ortalamaların 1.00-2.33 (Düşük); 2.34-3.66 (orta) ve 3.67 üstü (yüksek) olmasına göre üç farklı biçimde incelenmektedir. Bu sonuçlara göre, ortalamalar katılımcıların algıladıkları demokratik anne-baba tutum düzeylerinin yüksek, koruyucu-istekçi anne-baba tutum düzeylerinin orta, otoriter anne-baba tutum düzeylerinin ise düşük seviyede olduğunu ortaya koymaktadır.

### 4.2 Katılımcıların Problem Çözme Becerilerine Yönelik İstatistiksel Veriler.

Bu bölümde katılımcıların “Problem Çözme Envanteri”nden elde edilen, problem çözme becerilerine yönelik veriler incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.2’de gösterilmiştir.

**Çizelge 4.2:**Katılımcıların Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi

	Frekans	Yüzde
Yüksek Düzeyde Problem Çözme Becerisi	3	0,7
Düşük Düzeyde Problem Çözme Becerisi	415	98,8

Araştırmada yer alan katılımcıların %0,7'si yüksek düzeyde, %98,8'i ise düşük düzeyde problem çözme becerisine sahip olduğu görülmektedir.

#### **4.3 Katılımcıların Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesine Yönelik İstatistiksel Veriler.**

Bu bölümde katılımcıların “Benlik Saygısı Ölçeği”nden elde edilen, benlik saygısı düzeylerine yönelik veriler incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.3'te gösterilmiştir.

**Çizelge 4.3:** Katılımcıların Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi

	Frekans	Yüzde
Düşük Benlik Saygısı	353	84
Yüksek Benlik Saygısı	65	15,5

Araştırma yer alan katılımcıların %84'ü düşük, %15,5'i ise yüksek benlik saygısına sahip olduğu görülmektedir.

#### **4.4 Ölçekler Arası İlişkilerin Belirlenmesine Yönelik Spearman Korelasyon Analiz Verileri.**

Bu bölümde katılımcıların “Anne-Baba Tutum Ölçeği, “Benlik Saygısı Ölçeği” ve “Problem Çözme Envanteri”nden aldıkları puanların birbirleri ile olan ilişkilerinin incelenmesine yönelik uygulanan “Spearman Korelasyon Analiz” verileri incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.4'te gösterilmiştir.



## Ölçekler Arası İlişkiler İçin Spearman Korelasyon Analizleri

**Çizelge4.4:** Ölçekler Arası Korelasyon Katsayıları

	Demokratik Anne-Baba Tutumu	Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu	Otoriter Anne-Baba Tutumu	Problem Çözme Envanteri	Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği
Demokratik Anne-Baba Tutumu	r	-0,381**	0,595**	0,378**	-0,02
	p	<0,001	<0,001	<0,001	0,681
Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu	r		0,623**	-0,142**	0,314**
	p		<0,001	<b>0,004</b>	<0,001
Otoriter Anne-Baba Tutumu	r			-0,287**	0,277**
	p			<0,001	<0,001
Problem Çözme Envanteri	r				-0,094
	p				0,054
Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği	r				
	p				

*Spearman Korelasyon Analizi \*\* p<0,01 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı\* p<0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı*

### 4.4.1 Alt probleme ilişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Anne - Baba Tutumları ile Benlik Saygısı Arasında İlişki Var mıdır?

Bu bölümde katılımcıların “Anne-Baba Tutum Ölçeği”nden ve “Benlik Saygısı Ölçeği”nden elde ettikleri veriler arasındaki ilişki durumu incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.5’te gösterilmiştir.

## Ölçekler Arası İlişkiler İçin Spearman Korelasyon Analizleri

Çizelge 4.5: Ölçekler Arası Korelasyon Katsayıları

	Demokratik Anne-Baba Tutumu	Koruyucu- İstekçi Anne- Baba Tutumu	Otoriter Anne-Baba Tutumu	Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği
Demokratik Anne-Baba Tutumu	r p	-0,381** <0,001	-0,595** <0,001	-0,02 0,681
Koruyucu- İstekçi Anne- Baba Tutumu	r p		0,623** <0,001	0,314** <0,001
Otoriter Anne- Baba Tutumu	r p			0,277** <0,001
Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği	r p			

*Spearman Korelasyon Analizi \*\*  $p < 0,01$  düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı\*  
 $p < 0,05$  düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı.*

Katılımcıların benlik saygısı ile algıladıkları demokratik anne-baba tutumu arasında r değeri -0,02, p değeri = 0,681 > 0.05 olarak elde edilmişti. Algıladıkları koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında r değeri 0,314, p değeri = 0,001 < 0.05, algıladıkları otoriter anne-baba tutumu arasında r değeri 0,277, p değeri = 0,001 < 0.05 olarak elde edilmiştir.

### 4.4.2 Alt probleme ilişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Anne - Baba Tutumları ile Problem Çözme Yeterliliği Arasında İlişki Var mıdır?

Bu bölümde katılımcıların “Anne-Baba Tutum Ölçeği”nden ve “Problem Çözme Envanteri”nden elde ettikleri veriler arasındaki ilişki durumu incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.6’da gösterilmiştir.

## Ölçekler Arası İlişkiler İçin Spearman Korelasyon Analizleri

**Çizelge 4.6:** Ölçekler Arası Korelasyon Katsayıları

	Demokratik Anne-Baba Tutumu	Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu	Otoriter Anne-Baba Tutumu	Problem Çözme Envanteri
Demokratik Anne-Baba Tutumu	r	-0,381**	-0,595**	0,378**
	p	<0,001	<0,001	<b>&lt;0,001</b>
Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu	r		0,623**	-0,142**
	p		<0,001	-0,142
Otoriter Anne-Baba Tutumu	r			-0,287**
	p			<b>&lt;0,001</b>
Problem Çözme Envanteri	r			
	p			

*Spearman Korelasyon Analizi \*\*  $p < 0,01$  düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı\*  $p < 0,05$  düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı*

Katılımcıların problem çözme yeterliliği ile algıladıkları demokratik anne-baba tutumu arasında r değeri 0,378, p değeri = **0,001** < **0,05** olarak elde edilmiştir. Algıladıkları koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında r değeri -0,142, p değeri = -0,142 > 0,05 ve algıladıkları otoriter anne-baba tutumu arasında r değeri -0,287, p değeri = **0,001** < **0,05** olarak elde edilmiştir.

### 4.4.3 Alt probleme İlişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı ile Problem Çözme Yeterliliği Arasında İlişki Var mıdır?

Bu bölümde katılımcıların “Benlik Saygısı Ölçeği”nden ve “Problem Çözme Envanteri”nden elde ettikleri veriler arasındaki ilişki durumu incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.7’de gösterilmiştir.

## Ölçekler Arası İlişkiler İçin Spearman Korelasyon Analizleri

**Çizelge 4.7:** Ölçekler Arası Korelasyon Katsayıları

	Problem Çözme Envanteri	Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği
Problem Çözme Envanteri	r	-0,094
	p	0,054
Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği	r	
	p	

*Spearman Korelasyon Analizi \*\*  $p < 0,01$  düzeyinde istatistiksel*

*olarak anlamlı \*  $p < 0,05$  düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı*

Katılımcıların benlik saygısı ile problem çözme yeterliliği arasında r değeri -0,094, p değeri = 0,054 > 0.05 olarak elde edilmiştir.

### **4.4.4 Alt Probleme İlişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu.**

Bu bölümde katılımcıların “Anne-Baba Tutum Ölçeği”nden, “Problem Çözme Envanteri”nden ve “Benlik Saygısı Ölçeği”nden elde ettikleri verilerin cinsiyete göre farklılaşma durumu incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.8’de gösterilmiştir.

**Çizelge 4.8:** Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Cinsiyete Göre İncelenmesi

	Cinsiyet	n	Medyan	Min	Maks	Z	P değeri
Demokratik Anne-Baba Tutumu	Erkek	209	61	23	75	-0,795	0,427
	Kız	209	62	20	75		
Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu	Erkek	209	36	19	67	-0,721	0,471
	Kız	209	36	17	75		
Otoriter Anne-Baba Tutumu	Erkek	209	20	10	49	-0,781	0,435
	Kız	209	19	10	48		
Problem Çözme Envanteri	Erkek	209	117	27	177	-0,867	0,386
	Kız	210	118	40	175		
Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği	Erkek	209	39	20	100	0,22	0,22
	Kız	209	40	0	74		

*n: Birey Sayısı, , p<0,05 ; Z: Mann Whitney U Testine ait Z değeri olup sonuçlar medyan, minimum ve maksimum değerleri ile verilmiştir.*

Katılımcıların cinsiyeti ile algıladıkları demokratik anne-baba tutumu arasındaki ilişkide p değeri = 0,427 > 0.05, cinsiyet ile algıladıkları koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasındaki ilişkide p değeri = 0,471 > 0.05 olarak elde edilmiştir. Algıladıkları otoriter anne-baba tutumu arasındaki ilişkide p değeri = 0,435 > 0.05, problem çözme yeterliliği arasındaki ilişkide p değeri = 0,386 > 0.05, benlik saygısı arasındaki ilişkide p değeri = 0,22 > 0.05 olarak saptanmıştır.

#### **4.4.5 Alt Probleme İlişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Yaşa Göre Farklılaşma Durumu.**

Bu bölümde katılımcıların “Anne-Baba Tutum Ölçeği”nden, “Problem Çözme Envanteri”nden ve “Benlik Saygısı Ölçeği”nden elde ettikleri verilerin yaşa göre farklılaşma durumu incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.9’da gösterilmiştir.

**Çizelge 4.9:** Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Yaşa Göre İncelenmesi

	Yaş	n	Medyan	Min	Maks	Ki-Kare	p değeri
Demokratik Anne-Baba Tutumu	15	140	61	26	75	0,809	0,847
	16	96	63	23	75		
	17	130	61	20	75		
	18	52	61	25	75		
Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu	15	140	37,5	19	61	2,474	0,480
	16	96	35	17	64		
	17	130	36,5	17	67		
	18	52	36,5	19	75		
Otoriter Anne-Baba Tutumu	15	140	19	10	40	0,799	0,850
	16	96	19,5	10	49		
	17	130	20	10	46		
	18	52	18	10	48		
Problem Çözme Envanteri	15	140	115,5	52	172	8,799	0,051
	16	96	121	27	175		
	17	130	115	40	165		
	18	52	121	88	177		
Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği	15	140	38,5	12	84	4,765	0,190
	16	96	40	26	74		
	17	130	40	0	100		
	18	52	40	16	73		

*n: Birey Sayısı, ,  $p < 0,05$  ; Ki-Kare: Kruskal Wallis H Testine ait ki-kare değeri olup sonuçlar medyan, minimum ve maksimum değerleri ile verilmiştir.*

Katılımcıların yaşı ile algıladıkları demokratik anne-baba tutumu arasındaki ilişkide  $p$  değeri =  $0,847 > 0,05$ , algıladıkları koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri =  $0,480 > 0,05$  olarak bulunmuştur. Yaş ile algıladıkları otoriter anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri =  $0,850 > 0,05$ , problem çözme yeterliliği arasındaki ilişkide  $p$  değeri =  $0,051 > 0,05$ , benlik saygısı arasında da  $p$  değeri =  $0,190 > 0,05$  olarak elde edilmiştir.

#### 4.4.6 Alt Probleme İlişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Okunulan Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu.

Bu bölümde katılımcıların “Anne-Baba Tutum Ölçeği”nden, “Problem Çözme Envanteri”nden ve “Benlik Saygısı Ölçeği”nden elde ettikleri verilerin okunulan sınıf düzeyine göre farklılaşma durumu incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.10’da gösterilmiştir.

**Çizelge 4.10:** Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Okunulan Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesi

	Sınıf	n	Medya n	Min	Maks	Ki-Kare	p değeri
Demokratik Anne-Baba Tutumu	9	108	61	23	75	0,718	0,869
	10	103	62	28	75		
	11	100	62,5	24	75		
	12	107	61	20	75		
Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu	9	108	38	19	61	6,982	0,072
	10	103	34	17	55		
	11	100	36	20	64		
	12	107	36	19	75		
Otoriter Anne-Baba Tutumu	9	108	19	10	40	0,844	0,839
	10	103	19	10	44		
	11	100	19	10	49		
	12	107	20	10	48		
Problem Çözme Envanteri	9	108	117	52	170	1,972	0,578
	10	103	120	82	172		
	11	100	116	27	175		
	12	107	118	40	177		
Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği	9	108	39	12	84	2,983	0,394
	10	103	39	25	61		
	11	100	39	23	74		
	12	107	40	0	100		

*n: Birey Sayısı, ,  $p < 0,05$  ; Ki-Kare: Kruskal Wallis H Testine ait ki-kare değeri olup sonuçlar medyan, minimum ve maksimum değerleri ile verilmiştir.*

Katılımcıların okudukları sınıf düzeyi ile algıladıkları demokratik anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,869 > 0.05, algıladıkları koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,072 > 0.05 olarak elde edilmiştir. Sınıf düzeyi ile algıladıkları otoriter anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,839 > 0.05, problem çözme yeterliliği arasında p değeri = 0,578 > 0.05, benlik saygısı arasındaki ilişkide de p değeri = 0,394 > 0.05 olarak saptanmıştır.

#### 4.4.7 Alt Probleme İlişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Lise Türüne Göre Farklılaşma Durumu.

Bu bölümde katılımcıların “Anne-Baba Tutum Ölçeği”nden, “Problem Çözme Envanteri”nden ve “Benlik Saygısı Ölçeği”nden elde ettikleri verilerin lise türüne göre farklılaşma durumu incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.11’de gösterilmiştir.

**Çizelge 4.11:** Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Lise Türüne Göre İncelenmesi

	Lise Türü	n	Medya n	Min	Max	Ki-Kare	p değeri	İkili Karşılaştırmalar
Demokratik Anne-Baba Tutumu	Fen Lisesi	105	63	35	75	4,975	0,083	
	Anadolu Lisesi	311	61	20	75			
	Temel Lise	2	62,5	60	65			
Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu	Fen Lisesi	105	34	20	58	5,08	0,079	
	Anadolu Lisesi	311	37	17	75			
	Temel Lise	2	41	35	47			
Otoriter Anne-Baba Tutumu	Fen Lisesi	105	17	10	40	10,753	<b>0,005</b>	Anadolu Lisesi > Fen Lisesi
	Anadolu Lisesi	311	20	10	49			
	Temel Lise	2	22,5	22	23			
Problem Çözme Envanteri	Fen Lisesi	105	119	82	155	0,425	0,808	
	Anadolu Lisesi	311	117,5	27	177			
	Temel Lise	2	87	40	134			
Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği	Fen Lisesi	105	39	27	69	3,182	0,204	
	Anadolu Lisesi	311	40	0	100			
	Temel Lise	2	34	34	34			

*n: Birey Sayısı, , p<0,05 ; Ki-Kare: Kruskal Wallis H Testine ait ki-kare değeri olup sonuçlar medyan, minimum ve maksimum değerleri ile verilmiştir.*

Katılımcıların okudukları lise türüne göre algıladıkları demokratik anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,083 > 0.05, algıladıkları koruyucu-istekçi anne-



baba tutumu arasında p değeri = 0,079 > 0.05 olarak bulunmuştur. Lise türü ile algıladıkları otoriter anne-baba tutumu arasında p değeri = **0,005 < 0.05**, problem çözme yeterliliği arasında p değeri = 0,808 > 0.05, benlik saygısı arasında da p değeri = 0,204 > 0.05 olarak saptanmıştır.

#### **4.4.8 Alt Probleme İlişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliği Anne ve Baba ile Birlikte Büyüme, Anne Yanında Olmadan Baba ile Birlikte Büyüme, Baba Yanında Olmadan Anne ile Birlikte Büyümeye Göre Farklılaşma Durumu.**

Bu bölümde katılımcıların “Anne-Baba Tutum Ölçeği”nden, “Problem Çözme Envanteri”nden ve “Benlik Saygısı Ölçeği”nden elde ettikleri verilerin anne ve baba ile birlikte büyüme göre farklılaşma durumu incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.12’de gösterilmiştir.

“Anne-Baba Tutum Ölçeği”nden, “Problem Çözme Envanteri”nden ve “Benlik Saygısı Ölçeği”nden elde ettikleri verilerin anne yanında olmadan baba ile birlikte büyüme göre farklılaşma durumu incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.13’te gösterilmiştir.

“Anne-Baba Tutum Ölçeği”nden, “Problem Çözme Envanteri”nden ve “Benlik Saygısı Ölçeği”nden elde ettikleri verilerin baba yanında olmadan anne ile birlikte büyüme göre farklılaşma durumu incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.14’te gösterilmiştir.

**Çizelge 4.12:** Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Anne ve Baba ile Birlikte Büyüme Durumuna Göre İncelenmesi

	Anne ve Baba ile Birlikte Büyüme Durumu	n	Medya n	Min	Mak s	Z	p değeri
Demokratik Anne-Baba Tutumu	Hayır	28	60,5	24	72	-0,752	0,452
	Evet	389	62	20	75		
Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu	Hayır	28	37	20	58	-0,961	0,337
	Evet	389	36	17	75		
Otoriter Anne-Baba Tutumu	Hayır	28	21	11	40	-1,109	0,268
	Evet	389	19	10	49		
Problem Çözme Envanteri	Hayır	28	112,5	27	158	-1,788	0,074
	Evet	389	118	40	177		
Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği	Hayır	28	43,5	25	65	-1,31	0,190
	Evet	389	39	0	100		

*n: Birey Sayısı, ,  $p < 0,05$  ; Z: Mann Whitney U Testine ait Z değeri olup sonuçlar medyan, minimum ve maksimum değerleri ile verilmiştir.*

Katılımcıların anne ve baba ile birlikte büyüme durumu ile algıladıkları demokratik anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,452 > 0,05, algıladıkları koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,337 > 0,05 olarak saptanmıştır. Anne ve baba ile birlikte büyüme durumu ile algıladıkları otoriter anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,268 > 0,05, problem çözme yeterliliği arasında p değeri = 0,074 > 0,05, benlik saygısı arasında p değeri = 0,190 > 0,05 olarak elde edilmiştir.

**Çizelge 4.13:** Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Anne Yanında Olmadan Baba ile Büyüme Durumuna Göre İncelenmesi

	Anne Olmadan Baba ile Birlikte Büyüme Durumu	Yanında n	Medyan	Mi n	Maks	Z	p değeri
Demokratik Anne-Baba Tutumu	Hayır	412	61,5	20	75	-1,831	0,067
	Evet	2	44	42	46		
Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu	Hayır	412	36	17	75	-1,384	0,166
	Evet	2	47	39	55		
Otoriter Anne-Baba Tutumu	Hayır	412	19	19	49	-1,833	0,067
	Evet	2	29	27	31		
Problem Çözme Envanteri	Hayır	412	117,5	27	177	-0,29	0,772
	Evet	2	123	105	146		
Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği	Hayır	412	39	0	100	-1,707	0,088
	Evet	2	50	49	51		

*n: Birey Sayısı, ,  $p < 0,05$  ; Z: Mann Whitney U Testine ait Z değeri olup sonuçlar medyan, minimum ve maksimum değerleri ile verilmiştir.*

Katılımcıların anne yanında olmadan baba ile birlikte büyüme durumu ile algıladıkları demokratik anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri = 0,067 > 0.05, algıladıkları koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri = 0,166 > 0.05 olarak bulunmuştur. Anne yanında olmadan baba ile birlikte büyüme durumu ile algıladıkları otoriter anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri = 0,067 > 0.05, problem çözme yeterliliği arasında  $p$  değeri = 0,772 > 0.05, benlik saygısı arasında  $p$  değeri = 0,088 > 0.05 olarak elde edilmiştir.

**Çizelge 4.14:** Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Baba Yanında Olmadan Anne ile Büyüme Durumuna Göre İncelenmesi

	Baba Yanında Olmadan Anne ile Birlikte Büyüme Durumu	n	Medyan	Min	Maks	Z	p değeri
Demokratik Anne-Baba Tutumu	Hayır	387	61	20	75	-1,128	0,259
	Evet	27	66	42	72		
Koruyucu- İstekçi Anne- Baba Tutumu	Hayır	387	36	17	75	-0,238	0,812
	Evet	27	35	20	61		
Otoriter Anne- Baba Tutumu	Hayır	387	19	10	49	-0,311	0,756
	Evet	27	20	11	35		
Problem Çözme Envanteri	Hayır	387	118	40	177	-1,49	0,136
	Evet	27	114	27	164		
Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği	Hayır	387	39	0	100	-0,696	0,486
	Evet	27	43	25	74		

*n: Birey Sayısı, ,  $p < 0,05$  ; Z: Mann Whitney U Testine ait Z değeri olup sonuçlar medyan, minimum ve maksimum değerleri ile verilmiştir.*

Katılımcıların baba yanında olmadan anne ile büyüme durumu ile algıladıkları demokratik anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri = 0,259 > 0.05, algılanan koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri = 0,812 > 0.05 olarak saptanmıştır. Baba yanında olmadan anne ile büyüme durumu ile algılanan otoriter anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri = 0,756 > 0.05, problem çözme yeterliliği arasında  $p$  değeri = 0,136 > 0.05, benlik saygısı arasında  $p$  değeri = 0,486 > 0.05 olarak elde edilmiştir.

#### 4.4.9 Alt Probleme İlişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Annenin ve Babanın Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu.

Bu bölümde katılımcıların “Anne-Baba Tutum Ölçeği”nden, “Problem Çözme Envanteri”nden ve “Benlik Saygısı Ölçeği”nden elde ettikleri verilerin annenin eğitim düzeyine göre farklılaşma durumu incelenerek sonuçlar Tablo 4.15’te, “Benlik Saygısı Ölçeği”nden elde ettikleri verilerin babanın eğitim düzeyine göre farklılaşma durumu incelenerek sonuçlar Tablo 4.16’da gösterilmiştir.

**Çizelge 4.15:** Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Annenin Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesi

	Annenin Eğitim Düzeyi	n	Medyan	Mi n	Maks	Ki-Kare	p değeri	İkili Karşılaştırmalar
Demokratik Anne-Baba Tutumu	İlkokul	49	57	32	75	26,305	<b>&lt;0,001</b>	Lise, Üniversite ve Yüksek lisans + > Ortaokul Üniversite ve Yüksek lisans+ > Ortaokul
	Ortaokul	61	57	20	73			
	Lise	167	62	23	75			
	Üniversite	118	64	26	75			
	Yüksek Lisans ve Üzeri	23	67	40	74			
Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu	İlkokul	49	37	17	62	4,561	0,335	
	Ortaokul	61	39	19	63			
	Lise	167	36	19	75			
	Üniversite	118	35	19	61			
	Yüksek Lisans ve Üzeri	23	34	17	64			
Otoriter Anne-Baba Tutumu	İlkokul	49	22	10	39	10,261	<b>0,036</b>	İlkokul > Yüksek lisans+
	Ortaokul	61	21	10	44			
	Lise	167	20	10	48			
	Üniversite	118	18	10	40			
	Yüksek Lisans ve Üzeri	23	16	10	49			
Problem Çözme Envanteri	İlkokul	49	116	40	163	13,807	<b>0,008</b>	Yüksek lisans+ > Ortaokul
	Ortaokul	61	110	87	165			
	Lise	167	116	52	174			
	Üniversite	118	121,5	27	177			
	Yüksek Lisans ve Üzeri	23	129,5	89	175			
Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği	İlkokul	49	39,5	25	84	1,78	0,776	
	Ortaokul	61	39	0	60			
	Lise	167	40	12	100			
	Üniversite	118	39,5	20	69			
	Yüksek Lisans ve Üzeri	23	36,5	26	52			

*n: Birey Sayısı, , p < 0,05 ; Ki-Kare: Kruskal Wallis H Testine ait ki-kare değeri olup sonuçlar medyan, minimum ve maksimum değerleri ile verilmiştir.*

Katılımcıların annelerinin eğitim durumu ile algıladıkları demokratik anne-baba tutumu arasında p değeri = **0,001 < 0,05**, algıladıkları koruyucu-istekçi anne-

baba tutumu arasındaki p değeri = 0,335 > 0.05 olarak saptanmıştır. Annelerinin eğitim durumu ile algıladıkları otoriter anne-baba tutumu arasında p değeri = **0,036 < 0.05**, problem çözme yeterliliği arasında p değeri = **0,008 < 0.05**, benlik saygısı arasında p değeri = 0,776 > 0.05 olarak elde edilmiştir.

**Çizelge 4.16:** Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Babanın Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesi

	Babanın Eğitim Düzeyi	n	Medyan	Min	Maks	Ki-Kare	p değeri	İkili Karşılaştırmalar
Demokratik Anne-Baba Tutumu	İlkokul	34	55	20	73	11,011	<b>0,026</b>	Üniversite > İlkokul
	Ortaokul	63	60	32	75			
	Lise	156	62	23	75			
	Üniversite	134	64	26	75			
Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu	Yüksek Lisans ve Üzeri	31	63	34	75	2,579	0,631	
	İlkokul	34	36	17	60			
	Ortaokul	63	39	22	63			
	Lise	156	36	19	75			
Otoriter Anne-Baba Tutumu	Üniversite	134	35	19	67	6,188	0,186	
	Yüksek Lisans ve Üzeri	31	35	17	64			
	İlkokul	34	21	12	37			
	Ortaokul	63	19	10	44			
Problem Çözme Envanteri	Lise	156	20	10	48	11,4	<b>0,022</b>	Üniversite > İlkokul
	Üniversite	134	18	10	46			
	Yüksek Lisans ve Üzeri	31	18	11	49			
	İlkokul	34	110	73	153			
Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği	Ortaokul	63	120	87	171	4,724	0,317	
	Lise	156	116	27	172			
	Üniversite	134	121	88	177			
	Yüksek Lisans ve Üzeri	31	124	89	166			
	İlkokul	34	39	0	65			
	Ortaokul	63	41	23	100			
	Lise	156	41	12	84			
	Üniversite	134	39	16	60			
	Yüksek Lisans ve Üzeri	31	40	25	69			

*n: Birey Sayısı, p < 0,05 ; Ki-Kare: Kruskal Wallis H Testine ait ki-kare değeri olup sonuçlar medyan, minimum ve maksimum değerleri ile verilmiştir.*

Katılımcıların babalarının eğitim durumu ile algılanan demokratik anne-baba tutumu arasında p değeri = **0,026 < 0.05**, algılanan koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,631 > 0.05 olarak saptanmıştır. Babalarının eğitim

durumu ile algılanan otoriter anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,186 > 0.05, problem çözme yeterliliği arasında p değeri = **0,022 < 0.05**, benlik saygısı arasında p değeri = 0,317 > 0.05 olarak elde edilmiştir.

#### 4.4.10 Alt Probleme İlişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Annenin ve Babanın Çalışmasına Göre Farklılaşma Durumu.

Bu bölümde katılımcıların “Anne-Baba Tutum Ölçeği”nden, “Problem Çözme Envanteri”nden ve “Benlik Saygısı Ölçeği”nden elde ettikleri verilerin annenin çalışmasına göre farklılaşma durumu incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.17’de gösterilmiştir.

“Anne-Baba Tutum Ölçeği”nden, “Problem Çözme Envanteri”nden ve “Benlik Saygısı Ölçeği”nden elde ettikleri verilerin babanın çalışmasına göre farklılaşma durumu incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.18’de gösterilmiştir.

**Çizelge 4.17:** Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Annenin Çalışma Durumuna Göre İncelenmesi

	Annenin Çalışma Durumu	n	Medyan	Min	Maks	Ki-Kare	p değeri
Demokratik Anne-Baba Tutumu	Çalışmıyor	175	62	23	75	3,139	0,371
	Çalışıyor	205	62	25	75		
	Emekli	32	59	20	75		
Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu	Çalışmıyor	175	36	19	63	6,205	102
	Çalışıyor	205	37	17	75		
	Emekli	32	32	19	64		
Otoriter Anne-Baba Tutumu	Çalışmıyor	175	20	10	44	6,591	0,086
	Çalışıyor	205	19	10	48		
	Emekli	32	17	11	49		
Problem Çözme Envanteri	Çalışmıyor	175	118	27	177	2,341	0,505
	Çalışıyor	205	118	40	174		
	Emekli	32	117	97	170		
Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği	Çalışmıyor	175	39	17	100	3,597	0,308
	Çalışıyor	205	40	12	73		
	Emekli	32	39	0	74		

*n: Birey Sayısı, , p<0,05 ; Ki-Kare: Kruskal Wallis H Testine ait ki-kare değeri olup sonuçlar medyan, minimum ve maksimum değerleri ile verilmiştir.*

Katılımcıların annelerinin çalışma durumu ile algılanan demokratik anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,371 > 0.05, algılanan koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında p değeri = 6,205 > 0.05 olarak saptanmıştır. Annelerin çalışma

durumu ile algılanan otoriter anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri = 6,591 > 0.05, problem çözme yeterliliği arasında  $p$  değeri = 2,341 > 0.05, benlik saygısı arasında  $p$  değeri = 3,597 > 0.05 olarak elde edilmiştir.

**Çizelge 4.18:** Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Babanın Çalışma Durumuna Göre İncelenmesi

	Babanın Çalışma Durumu	n	Medya n	Min	Maks	Ki-Kare	p değeri
Demokratik Anne-Baba Tutumu	Çalışmıyor	164	59	20	75	0,011	0,918
	Çalışıyor	221	63	23	75		
	Emekli	33	64	25	74		
Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu	Çalışmıyor	164	37	17	75	0,318	0,573
	Çalışıyor	221	35	17	61		
	Emekli	33	35	19	51		
Otoriter Anne-Baba Tutumu	Çalışmıyor	164	21	10	49	1,062	0,303
	Çalışıyor	221	19	10	44		
	Emekli	33	18	10	37		
Problem Çözme Envanteri	Çalışmıyor	164	119	27	177	2,355	0,125
	Çalışıyor	221	117	73	172		
	Emekli	33	120	40	170		
Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği	Çalışmıyor	164	39	0	100	2,205	0,138
	Çalışıyor	221	39	17	84		
	Emekli	33	41	19	74		

*n: Birey Sayısı, ,  $p < 0,05$  ; Ki-Kare: Kruskal Wallis H Testine ait ki-kare değeri olup sonuçlar medyan, minimum ve maksimum değerleri ile verilmiştir.*

Katılımcıların babalarının çalışma durumu ile algılanan demokratik anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri = 0,918 > 0.05, algılanan koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri = 0,573 > 0.05 olarak saptanmıştır. Babanın çalışma durumu ile algılanan otoriter anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri = 0,303 > 0.05, problem çözme yeterliliği arasında  $p$  değeri = 0,125 > 0.05, benlik saygısı arasında  $p$  değeri = 0,138 > 0.05 olarak bulunmuştur.

#### 4.4.11 Alt Probleme İlişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Ailenin Ekonomik Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu.

Bu bölümde katılımcıların “Anne-Baba Tutum Ölçeği”nden, “Problem Çözme Envanteri”nden ve “Benlik Saygısı Ölçeği”nden elde ettikleri verilerin ailenin ekonomik düzeyine göre farklılaşma durumu incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.19’da gösterilmiştir.

**Çizelge 4.19:** Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Ailenin Ekonomik Durumuna Göre İncelenmesi

	Ailenin ekonomik Düzeyi	n	Medyan	Min	Maks	Ki-Kare	p değeri	İkili Karşılaştırmalar
	Düşük	8	55,5	39	72	3,423	0,331	
Demokratik Anne-Baba Tutumu	Orta	246	62	20	75			
	Yüksek	155	62	25	75			
	Çok Yüksek	9	55	34	72			
Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu	Düşük	8	37	17	56	7,443	0,059	
	Orta	246	36	19	75			
	Yüksek	155	35	17	61			
Otoriter Anne-Baba Tutumu	Çok Yüksek	9	48	35	57			
	Düşük	8	21,5	14	35	9,161	0,027	Çok yüksek > Orta
	Orta	246	19	10	49			
Problem Çözme Envanteri	Yüksek	155	19	10	44			
	Çok Yüksek	9	26	15	35			
	Düşük	8	112	101	164	4,341	0,227	
Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği	Orta	246	115,5	27	170			
	Yüksek	155	121	52	177			
	Çok Yüksek	9	129	106	149			
Benlik Saygısı Ölçeği	Düşük	8	56	34	74	9,769	0,021	Düşük > Orta ve Yüksek
	Orta	246	39	0	84			
	Yüksek	155	40	12	100			
	Çok Yüksek	9	47	23	61			

*n*:Birey Sayısı,  $p < 0,05$ ; *Ki-Kare*: Kruskal Wallis H Testine ait ki-kare değeri olup sonuçlar medyan, minimum ve maksimum değerleri ile verilmiştir.

Katılımcıların ailelerinin ekonomik düzeyi ile algılanan demokratik anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri = 0,331 > 0.05, algılanan koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri = 0,059 > 0.05 olarak saptanmıştır. Ailenin ekonomik düzeyi ile algılanan otoriter anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri = 0,027 > 0.05, problem çözme yeterliliği arasında  $p$  değeri = 0,227 > 0.05, benlik saygısı arasındaki  $p$  değeri = 0,021 > 0.05 olarak bulunmuştur.

#### 4.4.12 Alt Probleme İlişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Ailedeki Çocuk Sayısına ve Evde Yaşayan Kişi Sayısına Göre Farklılaşma Durumu.

Bu bölümde katılımcıların “Anne-Baba Tutum Ölçeği”nden, “Problem Çözme Envanteri”nden ve “Benlik Saygısı Ölçeği”nden elde ettikleri verilerin ailedeki



çocuk sayısına göre farklılaşma durumu incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.20’de gösterilmiştir.

“Anne-Baba Tutum Ölçeği”nden, “Problem Çözme Envanteri”nden ve “Benlik Saygısı Ölçeği”nden elde ettikleri verilerin evde yaşayan kişi sayısına göre farklılaşma durumu incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.21’de gösterilmiştir.

**Çizelge 4.20:** Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Ailedeki Çocuk Sayısına Göre İncelenmesi

	Ailedeki Çocuk Sayısı	n	Medyan	Min	Maks	Ki-Kare	p değeri
Demokratik Anne-Baba Tutumu	1	70	64	23	75	9,534	0,059
	2	193	62	25	75		
	3	113	61	32	75		
	4	32	58,5	20	75		
	5+	10	50,5	40	65		
Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu	1	70	38	19	62	10,717	0,053
	2	193	35	17	67		
	3	113	37	21	75		
	4	32	33,5	17	53		
	5+	10	50	24	53		
Otoriter Anne-Baba Tutumu	1	70	19,5	11	40	11,484	0,052
	2	193	18	10	46		
	3	113	21	10	49		
	4	32	21	11	44		
	5+	10	23	14	32		
Problem Çözme Envanteri	1	70	116,5	27	177	4,408	0,354
	2	193	117	52	174		
	3	113	121	73	175		
	4	32	122,5	95	153		
	5+	10	110,5	40	142		
Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği	1	70	42	25	100	9,902	0,052
	2	193	39	12	74		
	3	113	41	17	84		
	4	32	39	0	54		
	5+	10	34	23	52		

n: Birey Sayısı, ,  $p < 0,05$  ; Ki-Kare: Kruskal Wallis H Testine ait ki-kare değeri olup sonuçlar medyan, minimum ve maksimum değerleri ile verilmiştir.

Katılımcıların ailelerindeki çocuk sayısı ile algılanan demokratik anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri =  $0,059 > 0,05$ , algılanan koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri =  $0,053 > 0,05$  olarak saptanmıştır. Ailedeki çocuk sayısı ile algılanan otoriter anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri =  $0,052 > 0,05$ , problem çözme yeterliliği arasında  $p$  değeri =  $0,354 > 0,05$ , benlik saygısı arasında  $p$  değeri =  $0,052 > 0,05$  olarak bulunmuştur.

**Çizelge 4.21:** Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Evde Yaşayan Kişi Sayısına Göre İncelenmesi

	Evde Yaşayan Kişi Sayısı	n	Medyan	Min	Maks	Ki-Kare	p değeri
Demokratik Anne-Baba Tutumu	2	17	64	40	74	13,628	0,059
	3	71	67	44	75		
	4	181	64	43	75		
	5	106	65	45	75		
	6+	44	62	41	75		
Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu	2	17	37	23	61	5,987	0,201
	3	71	36	19	75		
	4	181	35	20	67		
	5	106	37	17	75		
	6+	44	35	17	64		
Otoriter Anne-Baba Tutumu	2	17	21	14	35	14,925	0,055
	3	71	20	11	42		
	4	181	19	10	46		
	5	106	21	10	48		
	6+	44	21	11	49		
Problem Çözme Envanteri	2	17	119	87	142	1,888	0,756
	3	71	117	87	177		
	4	181	117	88	174		
	5	106	121	73	165		
	6+	44	117	72	175		
Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği	2	17	43	28	100	11,122	0,055
	3	71	42	25	74		
	4	181	42	20	7		
	5	106	40	25	84		
	6+	44	39	25	80		

*n*:Birey Sayısı, ,  $p < 0,05$  ; *Ki-Kare*: Kruskal Wallis H Testine ait ki-kare değeri olup sonuçlar medyan,minimum ve maksimum değerleri ile verilmiştir.

Katılımcıların ailelerinde yaşayan kişi sayısı ile algılanan demokratik anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri =  $0,059 > 0.05$ , algılanan koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri =  $0,201 > 0.05$  olarak saptanmıştır. Ailede yaşayan kişi sayısı ile algılanan otoriter anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri =  $0,055 > 0.05$ , problem çözme yeterliliği arasında  $p$  değeri =  $0,756 > 0.05$ , benlik saygısı arasında  $p$  değeri =  $0,055 > 0.05$  olarak bulunmuştur.

#### 4.4.13 Alt Probleme İlişkin Bulgular: Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Kardeşler Arasındaki Sıralamaya Göre Farklılaşma Durumu.

Bu bölümde katılımcıların “Anne-Baba Tutum Ölçeği”nden, “Problem Çözme Envanteri”nden ve “Benlik Saygısı Ölçeği”nden elde ettikleri verilerin kardeşler arasındaki sıralamaya göre farklılaşma durumu incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.22’de gösterilmiştir.

**Çizelge 4.22:** Anne-Baba Tutum Ölçeğinden, Problem Çözme Envanterinden ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden Alınan Puanların Evde Kaçınıcı Çocuk Olma Durumuna Göre İncelenmesi

	Kaçınıcı Çocuk	n	Medyan	Min	Maks	Ki-Kare	p değeri
Demokratik Anne-Baba Tutumu	1	199	63	23	75	5,129	0,274
	2	169	60	20	75		
	3	36	59	32	75		
	4	8	58	42	73		
	5+	6	60	49	65		
Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu	1	199	36	17	75	5,108	0,276
	2	169	37	19	62		
	3	36	38	19	75		
	4	8	29,5	17	53		
	5+	6	36	24	49		
Otoriter Anne-Baba Tutumu	1	199	19	10	48	1,578	0,813
	2	169	20	10	40		
	3	36	21	10	49		
	4	8	19	14	32		
	5+	6	17	14	23		
Problem Çözme Envanteri	1	199	120	27	177	6,258	0,181
	2	169	116	89	175		
	3	36	120	52	165		
	4	8	110	95	121		
	5+	6	111	40	142		
Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği	1	199	39	17	100	2,428	0,657
	2	169	39,5	0	74		
	3	36	41,5	12	65		
	4	8	39	30	47		
	5+	6	36	29	52		

*n: Birey Sayısı, ,  $p < 0,05$  ; Ki-Kare: Kruskal Wallis H Testine ait ki-kare değeri olup sonuçlar medyan, minimum ve maksimum değerleri ile verilmiştir.*

Katılımcıların ailede kaçınıcı çocuk olma durumu ile algılanan demokratik anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri =  $0,274 > 0,05$ , algılanan koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri =  $0,276 > 0,05$  olarak saptanmıştır. Ailede

kaçınıcı çocuk olma durumu ile algılanan otoriter anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,813 > 0.05, problem çözme yeterliliği arasında p değeri = 0,181 > 0.05, benlik saygısı arasında p değeri = 0,657 > 0.05 olarak bulunmuştur.

## 5. TARTIŞMA

### 5.1 Lise Öğrencilerinde Anne Baba Tutumları ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişki Durumu.

Katılımcıların benlik saygısı ile algıladıkları demokratik anne-baba tutumu arasında  $r$  değeri  $-0,02$ ,  $p$  değeri  $= 0,681 > 0.05$  olarak elde edilmişti. Algıladıkları koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında  $r$  değeri  $0,314$ ,  $p$  değeri  $= 0,001 < 0.05$ , algıladıkları otoriter anne-baba tutumu arasında  $r$  değeri  $0,277$ ,  $p$  değeri  $= 0,001 < 0.05$  olarak elde edilmiştir.

Yapılan çalışmanın sonucuna göre demokratik anne baba tutum ölçeğinden alınan puanlar ile benlik saygısı ölçeğinden alınan puanlar arasında ilişki yoktur.

Herken ve Özkan'ın (1998: 85-89) yaptığı çalışmada ihtiyaç duyulan bir takım engellemelerin ve kişilik gelişimini olumsuz etkilemeyecek cezalandırmaların dışında, bireyin isteklerine saygı duyan, karar alma mekanizmalarını geliştiren, kendisini anlamlı hissettiren, daha çok ödül mekanizmasının devrede olduğu ilişkilerin bireyde olumlu bir benlik saygısı düzeyine neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Felson ve Zielinski'nin (1989: 727-735), Özbay ve arkadaşlarının (1991: 82-95), Temel ve Mağden'in (1989: 34-42) yaptıkları çalışmalarda sevgi göstermeyen, öfkeli, çocuklarını sorunlarının nedeni olarak algılayan ebeveynlerin tutumları olumsuz bir benlik anlayışının oluşmasına, kabullenici ve destekleyici davranışların sergilendiği, akılsal bir otoritenin kurulduğu ebeveyn tutumlarının ise yüksek bir benlik algısına neden olduğu ortaya konmuştur.

Eriş (2013), ebeveyn tutumlarını demokratik şekilde ifade eden gençlerin benlik algılarının ebeveynlerini koruyucu-istekçi ve otoriter olarak tanımlayanlara oranla daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Kaya'nın (1998) yaptığı çalışmada da demokratik tutuma sahip olan ebeveynlerin çocuklarının

benlik saygılarının, koruyucu-istekçi ve otoriter ebeveyn tutumu sergileyen anne babaların çocuklarına oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Araştırmada koruyucu-İstekçi anne baba tutum ölçeğinden ve otoriter anne baba tutum ölçeğinden alınan puanlar ile benlik saygısı ölçeğinden alınan puanlar arasında aynı yönlü doğrusal ilişki mevcuttur. Katılımcıların koruyucu-istekçi anne baba tutum ölçeğinden ve otoriter anne baba tutum ölçeğinden aldıkları puanlar arttıkça benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar artmaktadır. Diğer bir ifade ile katılımcıların koruyucu-istekçi ve otoriter anne baba tutum düzeyleri arttıkça benlik saygısı düzeyleri de artmaktadır. Kayaalp ve Gündüz'ün (2018: 514-536) yaptığı çalışmada demokratik ebeveyn tutumları ile benlik algısı arasında doğru orantılı ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Anne babaların demokratik tutumları çoğaldıkça gençlerin benlik algısı olumlu biçimde gerçekleşmektedir. Benlik algısı ile koruyucu-istekçi ebeveyn ve otoriter ebeveyn tutumları arasında ters orantılı anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Ebeveynlerin ortaya koyduğu koruyucu-istekçi ve otoriter davranışların oranı arttıkça gençlerdeki benlik algısı bu durumdan olumsuz etkilenmektedir.

Batıda gerçekleştirilen çalışmalar ebeveyn tutumlarının çoğunlukla öngörülen biçimde çocukların gelişimleri üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur. Fakat bir takım çalışmalar ebeveyn tutumlarının sonuçlarının toplumların sosyolojik özelliklerine göre farklı sonuçlar ortaya koyabileceğini göstermiştir. Steinberg ve arkadaşlarının (1994: 754-770) yaptığı çalışmada Asya'dan göç etmiş Amerikalı ailelerin çocuklarında otoriter ebeveyn tutumlarının demokratik ebeveyn tutumları ile karşılaştırıldığında psikolojik denge ve okul başarısı açısından otoriter ebeveyn tutumlarının daha olumlu etkiye sahip olduğu bulunmuştur.

Dokuyan'ın (2016) çalışmasında gençlerin algıladığı demokratik ebeveyn davranışları ile benlik saygı düzeylerinin ilişkili olmadığı saptanmıştır. Koruyucu-istekçi ebeveyn tutumları ile benlik saygısı özelliklerinden duyguların boyutu, bedensel algı, sosyolojik iletişim, uyum süreçleri, ailesel iletişim, sorunları çözebilme yeterliliği, güdüsel kontrol, psikolojik denge gibi özelliklerin pozitif yönlü bir ilişki içinde olduğu sonucuna varılmıştır. Otoriter ebeveyn tutumları ile benlik algısı düzeyi arasında da pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur.

Ebeveyn tutumlarının temel amaçlarından bir tanesi de kişinin yaşadığı toplumun temel değerlerini çocuğa aktarmaktır, bu nedenle ebeveyn tutumlarının kültürel değerlerden bağımsız olması düşünülemez. Anne ve babaların tutumları toplumsal değerlerin dayattığı iletişim biçimine paralel olarak şekillenir (Chao, 1994: 1111-1119, Darling ve Steinberg, 1993: 487-496). Kağıtçıbaşı (2007), Türk toplumunun sosyolojik değerlerinde ve benzer özelliklere sahip toplumcu yapılarda anne baba otoritesinin ve ilgisinin karşıt durumlar olarak algılanmadığını, tam tersine bütünleştirici bir etkisinin olduğunu ifade etmektedir. Batı kültürlerinde korumacı ebeveyn tutumunun çocukların kişilik gelişimi üzerindeki etkileri olumsuz olarak algılanırken, Türkiye’de (Sümer ve Kağıtçıbaşı, 2010: 157–179) ve Asya toplumlarında (Shek, 1989: 403-415) çoğunlukla pozitif bir yaklaşım olarak algılanmaktadır, bu nedenle de çocukların kişilik gelişimleri üzerinde olumsuz sonuçları olmamaktadır.

## **5.2 Lise Öğrencilerinde Anne Baba Tutumları ile Problem Çözme Yeterliliği Arasında İlişki Durumu.**

Katılımcıların problem çözme yeterliliği ile algıladıkları demokratik anne-baba tutumu arasında  $r$  değeri 0,378,  $p$  değeri = **0,001** < **0.05** olarak elde edilmiştir. Algıladıkları koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında  $r$  değeri -0,142,  $p$  değeri = -0,142 > 0.05 ve algıladıkları otoriter anne-baba tutumu arasında  $r$  değeri -0,287,  $p$  değeri = **0,001** < **0.05** olarak elde edilmiştir.

Demokratik anne baba tutum ölçeğinden alınan puanlar ile problem çözme envanterinden alınan puanlar arasında aynı yönlü doğrusal ilişki mevcuttur. Katılımcıların demokratik anne baba tutum ölçeğinden aldıkları puanlar arttıkça problem çözme envanterinden aldıkları puanlar da artmaktadır. Problem çözme envanterinden alınan puanlar arttıkça katılımcıların problem çözme becerileri azalmaktadır, diğer bir ifade ile katılımcıların demokratik anne baba tutum düzeyleri arttıkça problem çözme becerileri düşmektedir.

Koruyucu-İstekçi anne baba tutum ölçeğinden ve otoriter anne baba tutum ölçeğinden alınan puanlar ile problem çözme envanterinden alınan puanlar arasında ters yönlü doğrusal ilişki mevcuttur. Katılımcıların koruyucu-istekçi

anne baba tutum ölçeğinden ve otoriter anne baba tutum ölçeğinden aldıkları puanlar arttıkça problem çözme envanterinden aldıkları puanlar azalmaktadır. Diğer bir ifade ile katılımcıların koruyucu-istekçi ve otoriter anne baba tutum düzeyleri arttıkça problem çözme becerileri artmaktadır.

Ünüvar'ın (2003) ve Budak'ın (1999) çalışmalarında ailenin desteği arttıkça gençlerin problem çözme yeterliliklerinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Gençlerin kendilerini anlamlandırmaları, güçlü ve güçsüz oldukları alanları, ebeveynlerin beklentileri, problem çözme yeterlilikleri, psikolojik, sosyolojik ve biyolojik gelişim düzeyleri çok önemlidir. Gençler benlik algısı geliştirme döneminde dirler. Bazen kendilerince güçlü bir desteği özellikle anne ve babalarından bulamayınca sorunlar yaşamakta, mutsuz olmakta, kendilerine yönelik olumsuz bir benlik anlayışı geliştirebilmektedirler (Güleç, 1985: 23-25; Güney, 1985: 89-94). Bu açıdan bakıldığında özellikle doğu kültürlerinde koruyucu-istekçi ve otoriter anne baba tutumlarının demokratik anne baba tutumlarına oranla daha destekleyici olarak işlev gördüğü ifade edilebilir.

### **5.3 Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı ile Problem Çözme Yeterliliği Arasında İlişki Durumu.**

Katılımcıların benlik saygısı ile problem çözme yeterliliği arasında  $r$  değeri -0,094,  $p$  değeri = 0,054 > 0.05 olarak elde edilmiştir.

Problem çözme envanterinden alınan puanlar ile benlik saygısı ölçeğinden alınan puanlar arasında ilişki yoktur.

Özkan'ın (2015) yaptığı çalışmada benlik saygısı düzeyleri ile toplumsal alanda karşılaştıkları problemleri çözebilme yeterlilikleri arasında yüksek düzeyli bir ilişki bulunmuştur. Ünüvar'ın (2003) çalışmasında da lise öğrencilerinde benlik saygısı azaldıkça problem çözme yeterliliklerinin de azaldığı ortaya konmuştur.

Gençlerde benlik saygı düzeyinin sadece problem çözme yeterliliğine göre oluşmadığı, anne baba tutumları, akran baskısı, toplumsal değerlere ve sosyal çevrenin beklentilerine uygunluk gibi birçok faktörün benlik saygısı düzeyini belirlediği gerçeğinden hareketle problem çözme yeterliliği ile benlik saygısı arasında bire bir ilişkinin olmadığı söylenebilir.



#### **5.4 Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu.**

Katılımcıların cinsiyeti ile algıladıkları demokratik anne-baba tutumu arasındaki ilişkide p değeri = 0,427 > 0.05, cinsiyet ile algıladıkları koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasındaki ilişkide p değeri = 0,471 > 0.05 olarak elde edilmiştir. Algıladıkları otoriter anne-baba tutumu arasındaki ilişkide p değeri = 0,435 > 0.05, problem çözme yeterliliği arasındaki ilişkide p değeri = 0,386 > 0.05, benlik saygısı arasındaki ilişkide p değeri = 0,22 > 0.05 olarak saptanmıştır.

Katılımcıların algıladıkları anne baba tutum düzeyleri, problem çözme becerileri ve benlik saygısı düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermemektedir.

Ünüvar'ın (2003), Alpoğuz ve Şahin'in (2014; 53-67), Erginbay (2014), Karasan (2015) gibi araştırmacıların da yaptığı çalışmalarda ebeveyn davranışlarından hassasiyet, psikolojik baskı ve davranışların kontrolü gibi özellikler açısından bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Bu çalışmalar Ebeveyn davranışları ile çocukların cinsiyetleri arasında çok güçlü ilişkilerin olmadığı, kızların ve erkeklerin anne baba tutum algıları arasında çok fazla farkın bulunmadığını ortaya koymaktadır.

Gürler'in (2017: 44) yaptığı çalışmada da cinsiyet değişkenine göre katılımcıların benlik algılarında bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Ayrıca Nadir'in (2002) 13-17 yaş gençlerle yaptığı çalışmada cinsiyetin genel problem çözme yeterliliği üzerinde bir farklılığa neden olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Saygılı'nın (2000) ve Çilingir'in (2006) yaptıkları çalışmalarda da cinsiyet özellikleri ile problem çözme yeterliliği arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Koray ve Azar'ın (2008: 125-136) çalışmasında öğrencilerin cinsiyet özellikleri ile problem çözme yeterlilikleri arasında ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha yüksek bir problem çözme yeterliliğine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Crombie ve Gold (2001: 281-291) yaptıkları çalışmada kız çocuklarının erkek çocuklara oranla problem çözmede daha yeterli oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

Günümüzde eğitim düzeyinin artması, kadınların da erkekler gibi ekonomik ve sosyal ilişkilerin içinde yer alması anne babaların kız ya da erkek farkı

olmaksızın aynı tutumları sergilemesine neden olmaktadır denebilir. Bu durum anne baba tutumları ile cinsiyet arasında çok güçlü bir bağın olmama durumunu açıklamaktadır.

### **5.5 Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Yaşa Göre Farklılaşma Durumu.**

Katılımcıların yaşı ile algıladıkları demokratik anne-baba tutumu arasındaki ilişkide  $p$  değeri =  $0,847 > 0.05$ , algıladıkları koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri =  $0,480 > 0.05$  olarak bulunmuştur. Yaş ile algıladıkları otoriter anne-Baba tutumu arasında  $p$  değeri =  $0,850 > 0.05$ , problem çözme yeterliliği arasındaki ilişkide  $p$  değeri =  $0,051 > 0.05$ , benlik saygısı arasında da  $p$  değeri =  $0,190 > 0.05$  olarak elde edilmiştir.

Yapılan çalışmada 15, 16. 17 ve 18 yaş grubu katılımcılar yer almıştır. Katılımcıların algıladıkları anne baba tutum düzeyleri, problem çözme becerileri ve benlik saygısı düzeyleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir.

Dokuyan'ın (2016: 1-21) yaptığı çalışmada yaş ile koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu arasında düşük düzeyde aynı yönlü bir ilişki saptanmıştır.

Korkut'un (2002: 177-184) yaptığı çalışmada 15 yaş grubundaki katılımcıların 16 yaş grubundaki katılımcılara oranla daha yüksek problem çözme yeterliliğine sahip oldukları bulunmuştur. D'Zurilla ve arkadaşlarının (1998: 241-252) çalışmasında da yaş ilerledikçe problem çözme yeterliliğinin arttığı bulgusuna ulaşılmıştır. Yıldırım ve arkadaşlarının (2011) yaptığı çalışmada da yaş ile problem çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Aktaş'ın (2011: 47-48) yaptığı çalışmada katılımcıların yaşları büyüdükçe ebeveynlerinin tutumlarını daha çok otoriter olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kardeş sayısı ile algıladıkları demokratik ebeveyn tutumları arasında ters orantılı bir ilişki saptanmıştır. Gençlerin benlik algıları ile kardeş sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

## **5.6 Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Okunulan Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu.**

Katılımcıların okudukları sınıf düzeyi ile algıladıkları demokratik anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,869 > 0.05, algıladıkları koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,072 > 0.05 olarak elde edilmiştir. Sınıf düzeyi ile algıladıkları otoriter anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,839 > 0.05, problem çözme yeterliliği arasında p değeri = 0,578 > 0.05, benlik saygısı arasındaki ilişkide de p değeri = 0,394 > 0.05 olarak saptanmıştır.

Katılımcıların algıladıkları anne baba tutum düzeyleri, problem çözme becerileri ve benlik saygısı düzeyleri okunulan sınıf düzeyine göre farklılık göstermemektedir. Koç'un (2019) çalışmasında ulaşılan sonuçlara göre ise 9. ve 10. sınıfta ebeveyn davranışları, 11. ve 12. sınıflara göre yüksek oranda demokratik olarak bulunmuştur. Sınıf düzeyi arttıkça algılanan demokratik ebeveyn tutum düzeyi düşmektedir.

Uzunel'in (2016) çalışmasında da 9. sınıflara oranla 12. sınıfların otoriter ebeveyn tutumları algılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ünürar'ın (2003: 90) yaptığı çalışmada lise öğrencilerinin benlik algıları ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır. Aynı çalışmada sınıf düzeyi ile problem çözme becerisi arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Dündar'ın (2009: 139-150) yaptığı çalışmada sınıf düzeyi ile problem çözme yeterliliği arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Üst sınıftaki öğrencilerin problem çözme yeterlilikleri alt sınıftaki öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Genç ve Kalafat'ın (2007: 10-12) çalışmasında da aynı sonuçlar elde edilmiştir.

## **5.7 Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Lise Türüne Göre Farklılaşma Durumu.**

Katılımcıların okudukları lise türüne göre algıladıkları demokratik anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,083 > 0.05, algıladıkları koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,079 > 0.05 olarak bulunmuştur. Lise türü ile

algıladıkları otoriter anne-baba tutumu arasında p değeri = **0,005 < 0.05**, problem çözme yeterliliği arasında p değeri =  $0,808 > 0.05$ , benlik saygısı arasında da p değeri =  $0,204 > 0.05$  olarak saptanmıştır.

Katılımcıların algıladıkları otoriter anne baba tutum düzeyleri eğitim görülen liseye göre farklılık göstermektedir. Anadolu lisesinde eğitim gören katılımcıların algıladıkları otoriter anne baba tutum düzeyleri fen lisesinde eğitim gören katılımcılara kıyasla daha yüksektir.

Katılımcıların algıladıkları koruyucu-istekçi ve otoriter anne baba tutum düzeyleri, problem çözme becerileri ve benlik saygısı düzeyleri ise eğitim görülen okula göre farklılık göstermemektedir. Aktaş'ın (2011: 72-73) yaptığı araştırmada okul türü ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, Anadolu lisesi öğrencilerinin ebeveynlerini daha demokratik olarak algıladıkları saptanmıştır.

Koç'un (2019) yaptığı çalışmada fen lisesinde okuyanların Anadolu imam hatip lisesinde ve güzel sanatlar lisesinde okuyanlara oranla demokratik anne baba tutum algılarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Korkut'un (2002: 177-184) yaptığı çalışmada okul türünün farklı olmasının problem çözme yeterlilikleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığını ortaya koymuştur.

Ünüvar'ın çalışmasında (2003: 93) öğrenim görülen lise türü ile problem çözme yeterlilikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunurken öğrencilerin benlik saygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

### **5.8 Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Anne ve Baba ile Birlikte Büyümeye, Anne Yanında Olmadan Baba ile Birlikte Büyümeye ve Baba Yanında Olmadan Anne ile Birlikte Büyümeye Göre Farklılaşma Durumu.**

Katılımcıların anne ve baba ile birlikte büyüme durumu ile algıladıkları demokratik anne-baba tutumu arasında p değeri =  $0,452 > 0.05$ , algıladıkları koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında p değeri =  $0,337 > 0.05$  olarak saptanmıştır. Anne ve baba ile birlikte büyüme durumu ile algıladıkları otoriter anne-baba tutumu arasında p değeri =  $0,268 > 0.05$ , problem çözme yeterliliği

arasında p değeri = 0,074 > 0.05, benlik saygısı arasında p değeri = 0,190 > 0.05 olarak elde edilmiştir.

Katılımcıların anne yanında olmadan baba ile birlikte büyüme durumu ile algıladıkları demokratik anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,067 > 0.05, algıladıkları koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,166 > 0.05 olarak bulunmuştur. Anne yanında olmadan baba ile birlikte büyüme durumu ile algıladıkları otoriter anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,067 > 0.05, problem çözme yeterliliği arasında p değeri = 0,772 > 0.05, benlik saygısı arasında p değeri = 0,088 > 0.05 olarak elde edilmiştir.

Katılımcıların baba yanında olmadan anne ile büyüme durumu ile algıladıkları demokratik anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,259 > 0.05, algılanan koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,812 > 0.05 olarak saptanmıştır. Baba yanında olmadan anne ile büyüme durumu ile algılanan otoriter anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,756 > 0.05, problem çözme yeterliliği arasında p değeri = 0,136 > 0.05, benlik saygısı arasında p değeri = 0,486 > 0.05 olarak elde edilmiştir.

Katılımcıların algıladıkları anne baba tutum düzeyleri, problem çözme becerileri ve benlik saygısı düzeyleri anne ve baba ile birlikte büyüme, anne yanında olmadan baba ile birlikte büyüme ve baba yanında olmadan anne ile birlikte büyümedurumlarına göre farklılık göstermemektedir.

Koç'un (2019) ve Şahin'in (2015) yaptıkları çalışmalarda da anne baba ile birlikte yaşama ya da yaşamama durumu ile algılanan anne baba davranışları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Sayiner ve arkadaşlarının (2005: 193-212) yaptıkları çalışmada da lise öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn tutumları üzerinde anne ve baba ile birlikte yaşama ya da yaşamama durumunun etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Otrar ve Demirbilek'in çalışmasında (2013: 21-40) ebeveynleri ile birlikte yaşayan çocukların benlik saygılarının anne baba birlikte yaşamayanlara oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Yılmaz ve Sipahioğlu'nun (2012: 927-944) çalışmasında sadece anne ya da sadece baba ile birlikte yaşayan gençlerin anne ve babası ile yaşayanlara oranla problem çözme yeterliliklerinin daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

### **5.9 Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Annenin ve Babanın Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu.**

Katılımcıların annelerinin eğitim durumu ile algıladıkları demokratik anne-baba tutumu arasında p değeri = **0,001 < 0.05**, algıladıkları koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasındaki p değeri = 0,335 > 0.05 olarak saptanmıştır. Annelerinin eğitim durumu ile algıladıkları otoriter anne-baba tutumu arasında p değeri = **0,036 < 0.05**, problem çözme yeterliliği arasında p değeri = **0,008 < 0.05**, benlik saygısı arasında p değeri = 0,776 > 0.05 olarak elde edilmiştir.

Katılımcıların babalarının eğitim durumu ile algılanan demokratik anne-baba tutumu arasında p değeri = **0,026 < 0.05**, algılanan koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,631 > 0.05 olarak saptanmıştır. Babalarının eğitim durumu ile algılanan otoriter anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,186 > 0.05, problem çözme yeterliliği arasında p değeri = **0,022 < 0.05**, benlik saygısı arasında p değeri = 0,317 > 0.05 olarak elde edilmiştir.

Katılımcıların algıladıkları demokratik anne baba tutum düzeyleri annelerinin eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir. Annesi lise, üniversite ve yüksek lisans ve üzeri eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların algıladıkları demokratik anne baba tutum düzeyleri annesi ortaokul eğitim düzeyine sahip olan katılımcılara kıyasla daha yüksektir. Kaya ve arkadaşları (2012: 208-225) ve Bornstein ve Zlotnik'in (2008: 496-509) araştırmalarında eğitim seviyesi artan ebeveynlerin demokratik davranışlar gösterme oranları yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların algıladıkları otoriter anne baba tutum düzeyleri annelerinin eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir. Annesi yüksek lisans ve üzeri eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların algıladıkları otoriter anne baba tutum düzeyleri annesi ilkokul eğitim düzeyine sahip olan katılımcılara kıyasla daha düşüktür. Katılımcıların problem çözme becerileri annelerinin eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir. Annesi yüksek lisans ve üzeri eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların problem çözme becerileri annesi ortaokul eğitim düzeyine sahip olan katılımcılara kıyasla daha düşüktür. Katılımcıların

algıladıkları koruyucu-istekçi anne baba tutumları ve benlik saygısı düzeyleri annelerinin eğitim düzeyine göre farklılık göstermemektedir.

Aydoğdu ve Dilekmen'in (2016) yaptığı çalışmaya bakıldığında anne ve babaların eğitim düzeyleri açısından otoriter ve izin verici ebeveyn davranışları arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır, demokratik anne baba davranışları ile koruyucu-istekçi anne baba davranışları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Demokratik anne baba davranışlarının alt boyutunda, ön lisans eğitime sahip anne babaların demokratik davranışları ortaokul eğitime sahip olan anne babalara oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur. Koruyucu-istekçi anne baba davranışlarının alt boyutunda da eğitim düzeyi arttıkça koruyucu-istekçi davranışların oranının da arttığı bulunmuştur.

Katılımcıların algıladıkları demokratik anne baba tutum düzeyleri babalarının eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir. Babası üniversite eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların algıladıkları demokratik anne baba tutum düzeyleri babası ilkokul eğitim düzeyine sahip olan katılımcılara kıyasla daha yüksektir.

Katılımcıların problem çözme becerileri babalarının eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir. Babası üniversite eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların problem çözme becerileri annesi ilkokul eğitim düzeyine sahip olan katılımcılara kıyasla daha düşüktür. Katılımcıların algıladıkları koruyucu-istekçi otoriter anne baba tutumları, otoriter anne baba tutumları ve benlik saygısı düzeyleri babalarının eğitim düzeyine göre farklılık göstermemektedir. Yaprak'ın (2007) çalışmasında ebeveynlerin eğitimleri yükseldikçe demokratik davranışlarının oranının arttığı, Alpoğuz'un (2014) çalışmasında da yine eğitim seviyesi yükseldikçe demokratik davranışların arttığı, eğitim seviyesi düştükçe de otoriter davranış oranlarının arttığı bulunmuştur.

Ünüvar'ın çalışmasında (2003: 91) annenin eğitim durumu ile problem çözme yeterliliği arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Fakat annenin eğitim durumu ile gençlerin benlik saygıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Lise ve üniversite mezunu annelerin çocuklarının benlik algılarının annesi okuma yazma bilmeyen ya da ilkokul ve ortaokul mezunu olan annelerin çocuklarına oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine aynı

çalışmada gençlerin benlik saygıları ve problem çözme yeterlilikleri ile babanın eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

### **5.10 Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Annenin ve Babanın Çalışmasına Göre Farklılaşma Durumu.**

Katılımcıların annelerinin çalışma durumu ile algılanan demokratik anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri =  $0,371 > 0.05$ , algılanan koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri =  $6,205 > 0.05$  olarak saptanmıştır. Annelerin çalışma durumu ile algılanan otoriter anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri =  $6,591 > 0.05$ , problem çözme yeterliliği arasında  $p$  değeri =  $2,341 > 0.05$ , benlik saygısı arasında  $p$  değeri =  $3,597 > 0.05$  olarak elde edilmiştir.

Katılımcıların babalarının çalışma durumu ile algılanan demokratik anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri =  $0,918 > 0.05$ , algılanan koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri =  $0,573 > 0.05$  olarak saptanmıştır. Babanın çalışma durumu ile algılanan otoriter anne-baba tutumu arasında  $p$  değeri =  $0,303 > 0.05$ , problem çözme yeterliliği arasında  $p$  değeri =  $0,125 > 0.05$ , benlik saygısı arasında  $p$  değeri =  $0,138 > 0.05$  olarak bulunmuştur.

Katılımcıların algıladıkları anne baba tutum düzeyleri, problem çözme becerileri ve benlik saygısı düzeyleri annenin çalışma durumuna göre farklılık göstermemektedir.

Katılımcıların algıladıkları anne baba tutum düzeyleri, problem çözme becerileri ve benlik saygısı düzeyleri babanın çalışma durumuna göre farklılık göstermemektedir.

Aydoğdu ve Dilekmen'in (2016) yaptığı çalışmada anne ve babaların çalışmasına göre demokratik tavırlar ile izin verici tavırlar arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Fakat otoriter ve koruyucu-istekçi davranışlar arasında çalışmayan anne babalar lehine anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Çalışan ebeveynler çocukları ile fazla ilgilenemediklerini düşündükleri için daha kabullenici, hoşgörülü, koruyucu davranış biçimleri ortaya koydukları tespit edilmiştir (Yavuzer, 1994). Bornstein ve Zlotnik (2008: 496-509) ise yaptıkları



araştırmada, çalışmayan annelere oranla çalışan annelerin daha demokratik tutumlar sergilediği sonucuna ulaşmışlardır.

Ünüvar'ın (2003: 91), çalışmasında öğrencilerin problem çözme yeterlilikleri ile annenin çalışıyor olması arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Fakat annenin çalışması ya da çalışmaması ile gençlerin benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanamamıştır.

### **5.11 Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Ailenin Ekonomik Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu.**

Katılımcıların ailelerinin ekonomik düzeyi ile algılanan demokratik anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,331 > 0.05, algılanan koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,059 > 0.05 olarak saptanmıştır. Ailenin ekonomik düzeyi ile algılanan otoriter anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,027 > 0.05, problem çözme yeterliliği arasında p değeri = 0,227 > 0.05, benlik saygısı arasındaki p değeri = 0,021 > 0.05 olarak bulunmuştur.

Katılımcıların algıladıkları otoriter anne baba tutum düzeyleri ailelerinin ekonomik düzeyine göre farklılık göstermektedir. Ailesinin ekonomik düzeyi çok iyi olan katılımcıların algıladıkları otoriter anne baba tutum düzeyleri ailesinin ekonomik düzeyi orta olan katılımcılara kıyasla daha yüksektir.

Katılımcıların benlik saygısı düzeyleri ailelerinin ekonomik düzeyine göre farklılık göstermektedir. Düşük gelir düzeyine sahip olan katılımcıların benlik saygısı düzeyleri orta ve yüksek gelir düzeyine sahip olan katılımcılara kıyasla daha yüksektir. Sezer'in (2010) yaptığı çalışmada anlamlı bir ilişki bulunmasa da ekonomik düzeyini yüksek ve düşük olarak ifade eden gençlerin benlik algılarının ekonomik düzeyini orta biçiminde ifade eden gençlere oranla daha yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların algıladıkları koruyucu-istekçi otoriter anne baba tutumları, demokratik anne baba tutumları ve problem çözme becerileri ailelerinin ekonomik duruma göre farklılık göstermemektedir.

Durmaz ve arkadaşlarının (2007: 4) yaptığı çalışmada ekonomik durumunu iyi olarak algılayan gençlerin kötü olarak algılayan gençlere oranla problem çözme yeterliliklerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Aktaş'ın (2011) yaptığı çalışmada lisede eğitim gören gençlerin ailelerinin ekonomik durumları ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

### **5.12 Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Ailedeki Çocuk Sayısına ve Evde Yaşayan Kişi Sayısına Göre Farklılaşma Durumu.**

Katılımcıların ailelerindeki çocuk sayısı ile algılanan demokratik anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,059 > 0.05, algılanan koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,053 > 0.05 olarak saptanmıştır. Ailedeki çocuk sayısı ile algılanan otoriter anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,052 > 0.05, problem çözme yeterliliği arasında p değeri = 0,354 > 0.05, benlik saygısı arasında p değeri = 0,052 > 0.05 olarak bulunmuştur.

Katılımcıların algıladıkları anne baba tutum düzeyleri, problem çözme becerileri ve benlik saygısı düzeyleri ailedeki çocuk sayısına göre farklılık göstermemektedir.

Katılımcıların ailelerinde yaşayan kişi sayısı ile algılanan demokratik anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,059 > 0.05, algılanan koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,201 > 0.05 olarak saptanmıştır. Ailede yaşayan kişi sayısı ile algılanan otoriter anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,055 > 0.05, problem çözme yeterliliği arasında p değeri = 0,756 > 0.05, benlik saygısı arasında p değeri = 0,055 > 0.05 olarak bulunmuştur.

Katılımcıların algıladıkları anne baba tutum düzeyleri, problem çözme becerileri ve benlik saygısı düzeyleri ailedeki yaşayan kişi sayısına göre farklılık göstermemektedir.

Aktaş'ın (2011) yaptığı çalışmada ise katılımcıların kardeş sayıları ile algıladıkları demokratik anne baba tutumları arasında ters orantılı bir ilişki bulunmuştur. Yani kardeş sayısı arttıkça demokratik anne baba tutum oranı

azalmakta, kardeş sayısı azaldıkça demokratik anne baba tutum oranı artmaktadır.

Koç'un (2019) yaptığı çalışmada 3 ve daha çok kardeşi olan gençlerin algıladıkları demokratik ebeveyn tutumları bir yada iki kardeşe sahip olan gençlere oranla daha düşük çıkmıştır. Bülbül'ün (2014) yaptığı araştırmada da bir ya da iki çocuklu ailelerdeki algılanan demokratik ebeveyn tutum oranı dört ya da daha fazla çocuklu ailelere oranla daha yüksek bulunmuştur. Aynı şekilde Aktaş'ta (2011) yaptığı çalışmada algılanan demokratik ebeveyn tutumu ile kardeş sayısı arasında ters orantılı bir ilişki saptamıştır. Fakat kardeş sayısı ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Güngör'ün (2013: 1071-1088) araştırmasında da kardeş sayısı ile problem çözme yeterliliği arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

### **5.13 Lise Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliklerinin Kaçınıcı Çocuk Olduklarına Göre Farklılaşma Durumu.**

Katılımcıların ailede kaçınıcı çocuk olma durumu ile algılanan demokratik anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,274 > 0.05, algılanan koruyucu-istekçi anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,276 > 0.05 olarak saptanmıştır. Ailede kaçınıcı çocuk olma durumu ile algılanan otoriter anne-baba tutumu arasında p değeri = 0,813 > 0.05, problem çözme yeterliliği arasında p değeri = 0,181 > 0.05, benlik saygısı arasında p değeri = 0,657 > 0.05 olarak bulunmuştur.

Yapılan çalışmada Katılımcıların algıladıkları anne baba tutum düzeyleri, problem çözme becerileri ve benlik saygısı düzeyleri ailede kaçınıcı çocuk olduklarına göre farklılık göstermemektedir. Aktaş'ın (2011: 72) ve Maşrabacı'nın (1994) yaptığı çalışmalarda da ebeveyn tutumları ile kardeşler arasındaki sıralama arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Fakat Torucu'nun (1990) çalışmasında kardeş sıralaması ile anne baba tutumları arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Gökçedağ'ın (2001) yaptığı çalışmada da kardeş sıralaması ile ebeveyn tutumları arasında ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Fakat Haktanır ve Baran'ın (1998: 134-141) çalışmasında otoriter ebeveyn davranışları ile kardeş

sıralaması arasında ilişki, olduğu saptanmıştır. Ortanca çocukların algıladıkları otoriter anne baba tutum algısı anlamlı derecede yüksek çıkmıştır.

Yılmaz ve Kesici'nin (2014) çalışmasında demokratik ve koruyucu-istekçi ebeveyn tutumları ilr kardeş sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Birinci kardeşin ortanca ve en küçük kardeşe oranla ebeveyn davranışlarını demokratik, en küçük çocukların da ortanca kardeşlere oranla ebeveyn tutumlarını koruyucu-istekçi olarak algıladıkları saptanmıştır.

Aydoğan'ın (2010: 74) yaptığı çalışmada en büyük kardeşin benlik saygısının diğer kardeşlere oranla daha çok olduğu bulunmuştur. Çuhadaroğlu'nun (1990: 71-75) araştırmasında da kardeşi olmayan katılımcıların benlik algılarının kardeşi olanlara oranla daha olumlu olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

## 6. SONUÇ VE ÖNERİLER

### 6.1 Sonuç

Yapılan çalışmada elde edilen bulgulardan yola çıkarak ulaşılan sonuçlar aşağıda sıralanmıştır.

Bu sonuçlara göre;

1. Ortalamalar katılımcıların algıladıkları demokratik anne-baba tutum düzeylerinin yüksek, koruyucu-istekçi anne-baba tutum düzeylerinin orta, otoriter anne-baba tutum düzeylerinin ise düşük seviyede olduğunu ortaya koymaktadır.
2. Araştırmada yer alan katılımcıların %0,7'si yüksek düzeyde, %98,8'i ise düşük düzeyde problem çözme becerisine sahip olduğu görülmektedir.
3. Araştırma yer alan katılımcıların %84'ü düşük, %15,5'i ise yüksek benlik saygısına sahip olduğu görülmektedir.
4. Demokratik anne baba tutum ölçeğinden alınan puanlar ile benlik saygısı ölçeğinden alınan puanlar arasında ilişki yoktur.
5. Katılımcıların koruyucu-istekçi ve otoriter anne baba tutum düzeyleri arttıkça benlik saygısı düzeyleri de artmaktadır.
6. Katılımcıların demokratik anne baba tutum düzeyleri arttıkça problem çözme becerileri düşmektedir.
7. Katılımcıların koruyucu-istekçi ve otoriter anne baba tutum düzeyleri arttıkça problem çözme becerileri artmaktadır.
8. Problem çözme envanterinden alınan puanlar ile benlik saygısı ölçeğinden alınan puanlar arasında ilişki yoktur.

9. Katılımcıların algıladıkları anne baba tutum düzeyleri, problem çözme becerileri ve benlik saygısı düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermemektedir.
10. Katılımcıların algıladıkları anne baba tutum düzeyleri, problem çözme becerileri ve benlik saygısı düzeyleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir.
11. Katılımcıların algıladıkları anne baba tutum düzeyleri, problem çözme becerileri ve benlik saygısı düzeyleri okunulan sınıf düzeyine göre farklılık göstermemektedir.
12. Anadolu lisesinde eğitim gören katılımcıların algıladıkları otoriter anne baba tutum düzeyleri fen lisesinde eğitim gören katılımcılara kıyasla daha yüksektir.
13. Katılımcıların algıladıkları koruyucu-istekçi ve otoriter anne baba tutum düzeyleri, problem çözme becerileri ve benlik saygısı düzeyleri ise eğitim görülen okula göre farklılık göstermemektedir.
14. Katılımcıların algıladıkları anne baba tutum düzeyleri, problem çözme becerileri ve benlik saygısı düzeyleri anne ve baba ile birlikte büyüme, anne yanında olmadan baba ile birlikte büyüme ve baba yanında olmadan anne ile birlikte büyümedurumlarına göre farklılık göstermemektedir.
15. Annesi lise, üniversite ve yüksek lisans ve üzeri eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların algıladıkları demokratik anne baba tutum düzeyleri annesi ortaokul eğitim düzeyine sahip olan katılımcılara kıyasla daha yüksektir.
16. Annesi yüksek lisans ve üzeri eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların algıladıkları otoriter anne baba tutum düzeyleri annesi ilkokul eğitim düzeyine sahip olan katılımcılara kıyasla daha düşüktür.
17. Annesi yüksek lisans ve üzeri eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların problem çözme becerileri annesi ortaokul eğitim düzeyine sahip olan katılımcılara kıyasla daha düşüktür.

18. Katılımcıların algıladıkları koruyucu-istekçi anne baba tutumları ve benlik saygısı düzeyleri annelerinin eğitim düzeyine göre farklılık göstermemektedir.
19. Babası üniversite eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların algıladıkları demokratik anne baba tutum düzeyleri babası ilkokul eğitim düzeyine sahip olan katılımcılara kıyasla daha yüksektir.
20. Babası üniversite eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların problem çözme becerileri annesi ilkokul eğitim düzeyine sahip olan katılımcılara kıyasla daha düşüktür.
21. Katılımcıların algıladıkları koruyucu-istekçi otoriter anne baba tutumları, otoriter anne baba tutumları ve benlik saygısı düzeyleri babalarının eğitim düzeyine göre farklılık göstermemektedir.
22. Katılımcıların algıladıkları anne baba tutum düzeyleri, problem çözme becerileri ve benlik saygısı düzeyleri annenin çalışma durumuna göre farklılık göstermemektedir.
23. Katılımcıların algıladıkları anne baba tutum düzeyleri, problem çözme becerileri ve benlik saygısı düzeyleri babanın çalışma durumuna göre farklılık göstermemektedir.
24. Ailesinin ekonomik düzeyi çok iyi olan katılımcıların algıladıkları otoriter anne baba tutum düzeyleri ailesinin ekonomik düzeyi orta olan katılımcılara kıyasla daha yüksektir.
25. Düşük gelir düzeyine sahip olan katılımcıların benlik saygısı düzeyleri orta ve yüksek gelir düzeyine sahip olan katılımcılara kıyasla daha yüksektir.
26. Katılımcıların algıladıkları koruyucu-istekçi otoriter anne baba tutumları, demokratik anne baba tutumları ve problem çözme becerileri ailelerinin ekonomik duruma göre farklılık göstermemektedir.
27. Katılımcıların algıladıkları anne baba tutum düzeyleri, problem çözme becerileri ve benlik saygısı düzeyleri ailedeki çocuk sayısına göre farklılık göstermemektedir.

28. Katılımcıların algıladıkları anne baba tutum düzeyleri, problem çözme becerileri ve benlik saygısı düzeyleri ailedeki yaşayan kişi sayısına göre farklılık göstermemektedir.

29. Yapılan çalışmada Katılımcıların algıladıkları anne baba tutum düzeyleri, problem çözme becerileri ve benlik saygısı düzeyleri ailede kaçınıcı çocuk olduklarına göre farklılık göstermemektedir.

## 6.2 Öneriler

Bu sonuçlardan yola çıkarak araştırmacı ve uygulayıcılara ele aldıkları problemi çok faktörlü etkiler açısından incelemeleri, alışıldık bakış açılarının dışına çıkarak yeni bir bakış açısı geliştirmeleri önerilir.

Ayrıca bu çalışmada ele alınan değişkenler ile ilgili araştırma tekrarlanarak sonuçların karşılaştırılması sağlanabilir.

Farklı sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel özelliklere sahip katılımcılar arasında bu çalışma yapılarak aradaki farklar ortaya konabilir.

Unutulmamalıdır ki anne ve baba tutumları, ailenin çocukla olan iletişimi çocukların kendilerini anlamlandırma ve problem çözme yeterlilikleri üzerinde olumlu ya da olumsuz etkilere sahiptir. Çocuklarımızı birer birey olarak kabullenir fakat ihtiyaç hissettikleri desteği de yeteri kadar ve zamanında verebilirsek onların gelişimlerine en olumlu katkıyı sağlamış oluruz.



## KAYNAKÇA

- Abaan, S., Altıntoprak, A.** (2005). “Hemşirelerde Problem Çözme Becerileri: Öz Değerlendirme Sonuçlarının Analizi”, Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi.
- Aksu, M.** (1989). “Problem Çözme Becerilerinin Geliştirilmesi”, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi Problem Çözme Yöntemleri Sempozyumu.
- Aktaş, S.** (2011). “9. Sınıfta Anne Baba Tutumları ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Alisinanoğlu, F.** (2003). “Çocukların Denetim Odağı ile Algıladıkları AnneTutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 1(1).
- Alpoğuz, D. & Şahin, A.** (2014). “Demokratik veya Otoriter Olarak Algılanan Ana-Baba Tutumlarının İlköğretim Öğrencilerinin Türkçe Dersi Akademik Başarılarına Etkisi”, Ana Dili Eğitim Dergisi, 2(3).
- Alpoğuz, D. U.** (2014). “Algılanan Ana-Baba Tutumlarının İlköğretim Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumlarına ve Türkçe Dersi Akademik Başarılarına Etkisi”, (Yüksek Lisans Tezi), Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.
- Altunay A, Öz F.** (2006). “Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Benlik Kavramı”, Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi;(131).
- Anlak, Ş., Dinçer, Ç.** (2005). “Farklı Eğitim Yaklaşımları Uygulayan Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Kişiler Arası Problem Çözme Becerilerinin Değerlendirilmesi”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi.1(38).
- Aral N., Baran G., Gürsoy F., Köksal Akyol A., Bütün Ayhan A., Yıldız Bıçakçı M., Erdoğan S.** (2012). “Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Anne Babaların Aile Eğitimine Yönelik Gereksinimlerinin Belirlenmesi”, Aile ve Çocuk, Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Aydın, B.** (2005). Çocuk ve Ergen Psikolojisi, 2. Baskı. Ankara: Atlas Yayın Dağıtım.
- Aydoğan, S.** (2010). “İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Umut ve Benlik Saygısı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Aydoğdu, F.,Dilekmen, M.** (2016). Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 11 Sayı: 2.
- Baumrind, D.** (1966). “The Effects of Authoritative Parental Control on Child Behaviors”, Child Development, 37.
- Baymur, F.** (1985). Genel Psikoloji, İstanbul; İnkılap Kitabevi.

- Behrman RE., Kliegman RM., Jenson HB.** (2000). "Growth and Development: Nelson's Text book of Pediatrics, Part II", 16th ed, WB Saunders, Philadelphia.
- Bernard, H.R.** (2011). *Research Methods in Anthropology: Qualitative And Quantitative Approaches*, New York: Rowman Altamira.
- Bingham, A.** (2004). *Çocuklarda problem çözme yeteneklerinin geliştirilmesi*, (Çev. A.F. Oğuzkan), İstanbul: MEB.
- Bronstein, M.H. & Zlotnik, D.** (2008). "Parenting Styles and Their Effects", (M. M. Haith ve J.B. Benson Ed.), *Infant and Early Childhood Development*, Elsevier Inc.
- Budak, B.** (1999). "Lise Öğrencilerinde Algılanan Sosyal Destek Düzeyi ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiler", (Yüksek Lisans Tezi), Samsun.
- Bülbül, A.** (2014). "Ergenlerin Algılanan Anne Baba Tutumları ile Yakın İlişkilerindeki Psikolojik Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", (Yüksek lisans tezi), Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Chao, R. K.** (1994). "Beyond parental control and authoritarian parenting style: Understanding Chinese parenting through the cultural notion of training", *Child Development*, 65(4).
- Coleman, J., Hendry, L.** (1990). *The Nature of Adolescence*, Second Edition, London: Routledge.
- Crombie, G., Gold, D.** (2001) "Compliance and Problem Solving Competence in Girls and Boys", *THA Journal of Genetic Psychology*, 150 (3).
- ÇİLİNGİR, A.** (2006), "Fen Lisesi ile Genel Lise Öğrencilerinin Sosyal Becerileri ve Problem Çözme Becerilerinin Karşılaştırması", (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çuhadaroglu, F.**, (1990). "Adolesanlarda Özdeğer Duygusu ve Çeşitli Psikopatolojik Durumlarla İlişkisi", *Düşünen Adam*, 3 (3).
- Darling, N. ve Steinberg, L.** (1993). "Parenting style as context: An integrative model", *Psychological Bulletin*, 113(3).
- Dinkmeyer, D., Mc.Kay, G.** (1994), *Biz Bir Aileyiz*, (Çev: Gül Önet), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Dokuyan, M.** (2016). "12. Sınıf Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba tutumları ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.2, S.2,
- Durmaz, Ş., Kaçar, Z., Can, S., Koca, R.** (2007). "Çanakkale Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri (PÇB) ve Etkileyen Bazı Faktörler", *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*; 10.
- Dündar, S.** (2009). "Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:24, Sayı:2.
- D'Zurilla T.J., Maydeu O.A., Kant G.L.** (1998). "Age and Gender Differences in Social Problem Solving Ability" *Personality and Individual Differences*, 25 (2).
- D'Zurilla, T.J; Goldfried, M. R.** (1971). "Problem Solving and Modification", *Journal of Abnormal Psychology* 78.

- Erginbay, Ş.** (2014). "Ortaokul 5.ve 8. Sınıflarda algılanan anne baba tutumları ve ailelerin çocuk yetiştirme stillerinin akademik başarıya etkisi", (Yüksek Lisans Tezi), Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Eriş, Y.** (2013). "Ergenlerin Benlik Saygısı ve Sosyal Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi", (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ersanlı, K.** (2013). Benliğin Gelişimi ve Görevleri, Samsun.
- Felson RB, Zielinski MA.** (1989). "Children's Self Esteem and Parental Support", Journal of Marriage and the Family.
- Flannery, D.** (2006), "Violence and Mental Health in Everyday Life", Lanham, MD, USA: Alta Mira Press.
- Gelbal, S.** (1991). "Problem Çözme", Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 6.
- Genç, S.Z., Kalafat, T.** (2007), "Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları ile Problem Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 22.
- Gökçedağ, S.** (2001). "Lise Öğrencilerinin Okul Başarısı ve Kaygı Düzeyi Üzerinde Anne Baba Tutumlarının Etkilerinin Belirlenip Karşılaştırılması", (Yüksek lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Grusec, J. E. ve Danyiuk, T.** (2014). "Parents' Attitudes And Beliefs: Their Impact On Children's Development" Encyclopedia On Early Childhood Development, Parenting Skills.
- Guba, E. G. & Lincoln, Y. S.** (1982). "Epistemological And Methodological Bases Of Naturalistic Inquiry", Educational Technology Research and Development, 30(4).
- Gülden, B.** (1986) "Demokratik ve Otoriter Olarak Algılanan Ana-Baba Tutumlarının Çocukların Uyum Düzeylerine Etkisi" Eğitim ve Bilim Dergisi. C: 11/62. Ankara.
- Güleç, C.** (1985). "Ergenlik çağı krizleri", XXI. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Kitabı. 23-25. Mersin.
- Güneri, E.** (2017). Psikolojide Kullanılan Ölçekler, İstanbul Gelişim Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Güney, M.** (1985). "Üniversite öğrencileri arasında sorunlarla semptomlar arasındaki ilişkiler", XXI. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Kitabı. Mersin.
- Güngör, M.** (2013). "Öğretmen Adaylarının Problem Çözme Becerisinin Sosyo Ekonomik yapı, Aile Tipi ve Aile Tutumları ile İlişkinin İncelenmesi", Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt:21 No:3
- Gürler, A.** (2017). "Ergenlerde Anne Baba Tutumları ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Başakşehir Örneği", (Yüksek Lisans Tezi), T.C. İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Haktanır, G. ve Baran, G.,** (1998). 'Gençlerin Benlik Saygısı Düzeyleri İle Anne Baba Tutumlarının Algılamalarının İncelenmesi', Çocuk Ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi: 5 (3).
- Herken H., Özkan i.** (1998), "Sigara Alışkanlığı Ve Anne Baba Tutumu", Genel Tıp Dergisi, 8(2).

- Kağıtçıbaşı, Ç.** (2007). Family, self and human development a crosscultures: Theory and applications (genişletilmiş 2. baskı), Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Kassin, S.** (1998). Psychology, Second Edition, New Jersey: PrenticeHall.
- Kaya, M.** (1988). “Ondokuz Mayıs Üniversitesi öğrencilerinin benlik tasarımı”, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Kaya, A., Bozaslan, H. ve Genç, G.** (2012). “Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi”, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 18.
- Kayaalp, İ., Gündüz, B.** (2018). “Ergenlerin Anne Baba Tutumları ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkide Benlik Saygısının Aracı Rolü”, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 48
- Khademi, M.** (2016). “Investigation of Relation Between Problem Solving Method (insolvency, control and creativity factors) of Parents (fathers) WithChildren’s (sons)”, World Scientific News. 57.
- Koç, F.** (2019). “Ergenlerde Anne Baba Tutumları ile Duygusal Özerklik Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi (Düzce İli Örneği)”, (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Koray.Ö., Azar, A.** (2008). “Ortaöğretim Öğrencilerinin Problem Çözme ve Mantıksal Düşünme Becerilerinin Cinsiyet ve Seçilen Alan Açısından İncelenmesi”, Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt:16, No:1.
- Korkut, F.** (2002). “Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22.
- Kulaksızoğlu, A.** (2014) Ergenlikte Sosyalleşme ve Ahlak Gelişimi: Ergenlik Psikolojisi, 16. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Kulaksızoğlu, A.** (1998). Ergenlik Psikolojisi, İstanbul, Remzi Yayınevi.
- Kuzgun, Y.** (1972). “Ana-Baba Tutumlarının Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi,” (Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Maccoby, E.E. & Martin, J.A.** (1983). “Socialization in the Context of Family: Parent Child Interaction” (Eds. Mussen, P.H. ve Hetherington, E.M.). Handbook of Child Psychology: Socialization, Personality and Social Development. 1–101. New York: Willey.
- Maşrabacı, S.T.** (1994). “Hacettepe Üniversitesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre incelenmesi”, (Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Morgan, C.T.** (2011). Psikolojiye Giriş, (Çev. Karakaş, S. ve Eski, R.), Eğitim Kitabevi Yayınları.
- Nadir, B.** (2002). “Ergenlerde Problem Çözme Becerisini Yordayıcı Bir Değişken Olarak Benlik İmgesi”, (Yüksek Lisans Tezi), Trabzon.
- Navaro, L.** (1989). “Aşırı Koruyuculuğun Çocuk Eğitimine Etkileri”, 6.Ya-pa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Noller, P.,Callan, V.** (1991). THA Adolescent in the Family. London: Routledge.

- Otrar.M., Demirbilek, M.** (2013). "Ebeveynleri Birlikte Olan Ergenler ile Parçalanmış Aileye Sahip Ergenlerin Benlik Saygıları ve Atılganlık Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme", Eğitimde Politika Analizi Dergisi, Cilt 2, Sayı, 2.
- Öncü, E.Ç.,Ünlüer, E.** (2012). "Preschoolers' Views About Gender Related Games and Toys" procedia social and behavioural sciences, vol.46.
- Özbay H., Şahin N., Hıncal G. ve ark.** (1991). "Ergenlikte Benlik İmajı, Çalışan ve Öğrenci Ergenler Arasında Karşılaştırmalı Bir Çalışma." Türk Psikiyatri Dergisi, 2(2).
- Özbay, H ve Öztürk, E.** (1992), Gençlik, İstanbul: İletişim Yayıncılık A.Ş.
- Özdoğan, B.** (2000). Çocuk ve Oyun, 3. Basım, İstanbul: Anı Yayıncılık.
- Özkan, H.K.** (2015). "Annelerin duygu sosyalleştirme davranışları ile çocukların benlik algısı ve sosyal problem çözme becerilerinin incelenmesi", (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Pişkin, M.** (2003). Özsaygı Geliştirme Eğitimi, (Editör: Yıldız Kuzgun), "İç: İlköğretimde Rehberlik", Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- SAYGILI, H.** (2000), "Problem Çözme Becerisi ile Sosyal ve Kişisel Uyum Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Sayıl, M., Yılmaz, A. ve Uçanok, Z.** (2002). "Ergenliğe Geçişte Bilgilendirmenin Ergenin Bilgi Düzeyi ve Benlik Algısına Etkisi", Türk Psikoloji Dergisi, 17 (50).
- Sayiner, B.,Köknel, Ö., Turanlı, M.** (2005). "Lise Öğrencilerinde Ana-Baba Tutumunun Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi", M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi Yıl: 2005, Sayı 21.
- Seven, S.** (2008). Çocuk ruh sağlığı (1. Baskı). Ankara: Pegem Net Yayıncılık.
- Sezer, Ö.** (2010). "Ergenlerin Kendilik Algılarının Anne Baba Tutumları ve Bazı Faktörlerle İlişkisi", Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt VII, Sayı 1.
- Sezer, Ö. ve Oğuz, V.** (2010). "Üniversite Öğrencilerinde Kendilerini Değerlendirmelerinin Ana Baba Tutumları ve Bazı Sosyo Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi", Kastamonu Eğitim Dergisi. 18(3).
- Shek, D.T.L.** (1989). "Perceptions of parental treatment styles and psychological well-being in Chinese adolescents", Journal of Genetic Psychology, 150, 403-415.
- Steinberg, L.,Lamborn, S. D., Darling, N., Mounts, N. S. ve Dornbusch, S. M.** (1994). "Over-time changes in adjustment and competence among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful families", Child Development, 65(3).
- Sümer, N. ve Kağıtçıbaşı, Ç.** (2010). "Bağlanma Güvenliğinin Kültürel Açıdan Önemli Ebeveynlik Yordayıcıları: Türkiye'den Perspektifler",(Ed. P. Erdman ve K.-M. Ng), Aile Terapisi ve Danışmanlık Serisi. Bağlanma: Kültürel bağlantıları genişletmek, Routledge / Taylor & Francis Group.
- Şahin, E.** (2015). "Ergenlik Dönemindeki Bireylerde Saldırganlık Davranışı ve Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkiye Benlik Saygısı Düzeylerinin Etkisi", (Yüksek lisans Tezi), Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

- Tan, H.** (1970). "Akademik Psikolojide Ego ve Benlik (Self) Kavramı", Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 1, Ankara.
- Temel F., Mağden D.** (1989), "Çocuk Yuvasında Kalan 9-10 Yaşlarındaki Korunmaya Muhtaç Çocukların Aile Bireylerini ve İlişkilerini Algılamaları", Sağlık Dergisi, 61(4).
- Tezel, Ş. F., Cevher F. N.** (2007). "Türk Toplumunda Aile-Çocuk İlişkilerine Genel Bir Bakış". 38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi (ICANAS 38). Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu. 10-15 Eylül.
- Torucu, K.B.** (1990). "13-14 Yaşındaki Gençlerin Sosyo-Ekonomik Düzeyi ve Ana-Baba Tutumlarındaki Farklılıkların Belirlenip Benlik Saygısına Etkisinin Araştırılıp Karşılaştırılması", (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir.
- Türnüklü, A. ve Şahin, G.** (2004), "13-14 Yaş Grubu Öğrencilerin Çatışma Çözme Stratejilerinin İncelenmesi", Türk Psikoloji Yazıları, 7 (13).
- Uzunel, A.** (2016). "Lise Öğrencilerinin Anne Baba Tutumları ile Mükemmeliyetçi Özsunum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Kocaeli İli Örneği)", (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Ünüvar, A.** (2003). "Çok yönlü algılanan sosyal desteğin 15-18 yaş arası lise öğrencilerinin problem çözme ve benlik saygısına etkisi", (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Üredi, I., & Erden, M.** (2009). "Öz-düzenleme Stratejileri ve Motivasyonel İnançlarının Yordayıcısı Olarak Algılanan Anne Baba Tutumları", Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 7(4).
- Yaprak, B.** (2007). "İlköğretim Öğrencilerinin Algıladıkları Anne-Baba Tutumunun Diskriminant Analiziyle Belirlenmesi ve Benlik Saygısı ile Olan İlişkinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Uygulama" (Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Yavuzer, H.** (2013), Ergenlik Dönemi: Çocuk Psikolojisi, 36. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yavuzer, H.** (1994), Anne Baba ve Çocuk, Remzi Kitapevi, 7. Baskı, İstanbul.
- Yıldırım, A., Hacıhasanoğlu, R., Karakurt, P., Türkleş, S.** (2011). "Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri ve Etkileyen Faktörler", Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt 1, Sayı 1.
- Yılmaz, M.T., Kesici, Ş.** (2014). "Anne Baba Tutumları ve Kardeş Sırasının Üniversite Öğrencilerinin Öz-Anlayışlarının Gelişimine Etkisi", Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi, yıl 4, Cilt 4, Sayı 6.
- Yılmaz, H., Sipahioğlu, Ö.** (2012). "Faklı Risk Gruplarındaki Ergenlerin Psikolojik Sağlıklarının İncelenmesi", İlköğretim Online, 11.

## **EKLER**

**Ek1.** Bilgilendirilmiş onam formu

**Ek2.**Sosyo demografik Form

**Ek 3.** Ölçek

**Ek 4.** Etik Kurul Kararı

**Ek1. Bilgilendirilmiş onam formu**

**BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU**

**LÜTFEN BU DÖKÜMANI DİKKATLİCE OKUMAK İÇİN ZAMAN AYIRINIZ**

Bu çalışma Prof.Dr. Cebrail KISA'nın danışmanlığında, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Psikoloji Bilim Dalı öğrencisi **Levent SALGANÇAK** tarafından yürütülen "*Lise Öğrencilerinde, Algılanan Anne – Baba Tutumlarının, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Yeterliliği Üzerindeki Etkileri*" başlıklı bir tez çalışmasıdır.

Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmaya **katılmama** veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan **çıkma** hakkında sahipsiniz. **Çalışmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** biçiminde yorumlanacaktır. Size verilen **formlardaki** soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Bu formlardan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır.

**Çalışmaya Katılım Onayı:**

Yukarıda yer alan bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları tamamen anladım. Bu çalışmayı istediğim zaman ve herhangi bir neden belirtmek zorunda kalmadan bırakabileceğimi ve bıraktığım takdirde herhangi bir olumsuzluk ile karşılaşmayacağımı anladım.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

**Tarih:** ...../...../201.....

**Katılımcının İmzası:**

**Prof.Dr. Cebrail KISA**  
**Tez Danışmanı**



**Levent SALGANÇAK**  
**Araştırmacı**  
**Email: leventsalgancak@gmail.com**





Ek2.Sosyo demografik Form

SOSYO DEMOGRAFİK FORM

- 1) Cinsiyetiniz: Kız ( ) Erkek ( )
- 2) Yaşınız: 15 ( ) 16 ( ) 17 ( ) 18 ( )
- 3) Kaçınıcı sınıfta okuyorsunuz: 9 ( ) 10 ( ) 11 ( ) 12 ( )
- 4) Okul Türünüz: Fen Lisesi ( ) Anadolu Lisesi ( ) Temel Lise ( )
- 5) Anne ve babanız ile birlikte mi büyüdünüz: Evet ( ) Hayır ( )
- 6) Anneniz yanınızda olmadan babanız ile mi büyüdünüz: Evet ( ) Hayır ( )
- 7) Babanız yanınızda olmadan anneniz ile mi büyüdünüz: Evet ( ) Hayır ( )
- 8) Annenin eğitim durumu: İlk ( ) Orta ( ) Lise ( ) Üniversite ( ) Yüksek Lisans ( )  
Doktora ( )
- 9) Babanın eğitim durumu: İlk ( ) Orta ( ) Lise ( ) Üniversite ( ) Yüksek Lisans ( )  
Doktora ( )
- 10) Anne: Çalışıyor ( ) Çalışmıyor ( ) Emekli ( )
- 11) Baba: Çalışıyor ( ) Çalışmıyor ( ) Emekli ( )
- 12) Ailenin ekonomik geliri: Düşük ( ) Orta ( ) Yüksek ( ) Çok Yüksek ( )
- 13) Siz dahil ailenizdeki çocuk sayısı: 1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5 ve üzeri ( )
- 14) Kardeşler arasında kaçınıcıınız? .....
- 15) Evde siz dahil kaç kişi birlikte yaşıyorsunuz? 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5 ( ) 6 ve üstü ( )

Ek 3. Ölçek

ANNE BABA TUTUM ÖLÇEĞİ SORULARI

Size anne babalarının çocuklarını hangi yöntemlerle eğittiğini, çocuklarına toplumsal davranışlar kazandırırken nasıl davrandığını ifade eden cümlelerden oluşan bir liste verilmiştir. Sizden istenen, bu cümleleri okuyup bunların annenizin ya da babanızın sizi eğitirken genellikle benimsediği davranışlara ne derece benzediğini, onların tutumuna ne kadar uyduğunu düşünerek cevap kağıdınızdaki seçeneklerden uygun bulduğunuzu işaretlemenizdir.

İFADELER	1.Hiç uygun değil 2.Çok az uygun 3.Kısmen uygun 4.Oldukça uygun 5.Tamamen uygun				
	Hiç uygun değil	Çok az uygun	Kısmen uygun	Oldukça uygun	Tamamen uygun
1) Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.	1	2	3	4	5
2) Çok yönlü gelişmem için beni olanakları ölçüsünde desteklemiştir.	1	2	3	4	5
3) Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarımı görmüş ve beni eleştirmiştir.	1	2	3	4	5
4) Her zaman başıma kötü bir şey gelecekmiş gibi beni koruyup kollamaya çalışır.	1	2	3	4	5
5) Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim kadar resmidir.	1	2	3	4	5
6) Arkadaşlarımı eve çağırmana izin verir, geldiklerinde onlara iyi davranırdı.	1	2	3	4	5
7) Elinden geldiği kadar, her konuda fikrimi almaya özen gösterir.	1	2	3	4	5
8) Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır, onların benden daha iyi olduklarını söylerdi.	1	2	3	4	5
9) Bana hükmetmeye çalışır.	1	2	3	4	5
10) Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman, kandırılacağımı düşünerek penimle gelmek ister.	1	2	3	4	5
11) Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir.	1	2	3	4	5
12) Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranmıştır.	1	2	3	4	5
13) Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabilirim.	1	2	3	4	5
14) Neden bazı şeyleri yapmam ya da yapmamam gerektiğini bana açıklar.	1	2	3	4	5
15) Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçadır.	1	2	3	4	5
16) Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır.	1	2	3	4	5

Evrak Tarihi

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır

Scanned with CamScanner

İFADELER	Hiç uygun değil	Çok az uygun	Kısmen uygun	Oldukça uygun	Tamamen uygun
17) Sevmediğim yemekleri, yarayacağı düşüncesiyle, zorla yedirirdi.	1	2	3	4	5
18) Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir.	1	2	3	4	5
19) Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile her gittiği yere beni de götürür evde yalnız kalmamdan kaygılanır.	1	2	3	4	5
20) Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.	1	2	3	4	5
21) Küçük yaşından itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur.	1	2	3	4	5
22) Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır parka sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.	1	2	3	4	5
23) Benim gibi bir evladı olduğu için kendini bahtsız hissettiğini sanıyorum.	1	2	3	4	5
24) Okulda başarılı olmam konusunda beni zorlar, kırk not aldığımda cezalandırırdı.	1	2	3	4	5
25) Beni kendi emellerine ulaşmak için bir araç olarak kullanırdı.	1	2	3	4	5
26) Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlamıştır.	1	2	3	4	5
27) Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde denetler.	1	2	3	4	5
28) Her zaman, her işte kusursuz olmam gerektiği inancındadır.	1	2	3	4	5
29) Ona yakınlaşmak istediğimde daima bana sıcak bir biçimde karşılık verir.	1	2	3	4	5
30) Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını aşmıştır.	1	2	3	4	5
31) Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır.	1	2	3	4	5
32) Benim iyiliğimi istediğini, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin bileceğini söyler.	1	2	3	4	5
33) Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder.	1	2	3	4	5
34) İyi bir iş yaptığımda beni övmekten çok daha iyisini yapmam gerektiğini söyler.	1	2	3	4	5
35) Cinsel konularda çok tutucu olduğu için onun yanında bu konulara ilgi gösteremem.	1	2	3	4	5
36) Aile ile ilgili kararlar alınırken benim de fikrimi öğrenmek ister.	1	2	3	4	5
37) Beni olduğum gibi kabul etmiştir.	1	2	3	4	5
38) Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazık davranır.	1	2	3	4	5
39) Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir.	1	2	3	4	5
40) Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur.	1	2	3	4	5

Evrak Tarzı

Öneri, E. (2017). "Psikolojide Kullanılan Ölçekler" İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi Yayınları; 30,31,32.



Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır

Scanned with CamScanner

## COOPERSMITH BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ

### Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği Soruları

Aşağıda bir kişinin kendi durum ve duygularını anlatan bir dizi cümle verilmiştir. Lütfen aşağıdaki cümlelerden her birini okuduktan sonra, o cümlenin sizin kişiliğinizi ne ölçüde tanımladığını değerlendirin ve yandaki uygun yeri işaretleyin. Bu davranışların "doğru" ya da "yanlış" diye bir değerlendirmesi yoktur. Sözü edilen davranışlar tipik insan davranışlarıdır. Yanıtlarınızı aşağıdaki ölçeğe göre değerlendirin.

1- Hiç tanımlamıyor    2- Biraz tanımlıyor    3- Oldukça iyi tanımlıyor    4- İyi tanımlıyor    5- Çok iyi tanımlıyor

	Hiç tanımlamıyor	Biraz tanımlıyor	Oldukça iyi tanımlıyor	İyi tanımlıyor	Çok iyi tanımlıyor
1- Sık sık keşke başka birisi olsam diye düşünürüm.					
2- Başkalarının önünde konuşmak bana zor gelir.					
3- Eğer elimde olsaydı kendimde birçok şeyi değiştirmek isterdim.					
4- Fazla güçlük çekmeden karar verebilirim.					
5- Benimle birlikte olanlarla iyi vakit geçiririm.					
6- Evde çok kolay sıkılırım.					
7- Yeni şeylere kolay alışamam.					
8- Yaşıtlarım arasında sevilen biriyim.					

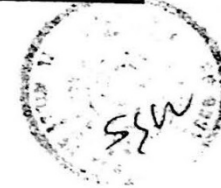
Evrak Tarih ve Sayısı: 00/02/2019-1006

Scanned with CamScanner



	Hiç tanımlamıyor	Biraz tanımlıyor	Oldukça iyi tanımlıyor	İyi tanımlıyor	Çok İyi tanımlıyor
9- Genellikle ailem benden çok şey bekler.					
10- Ailem genellikle duygularıma önem verir.					
11- Başkalarının söylediklerini kolaylıkla kabul ederim.					
12- Benim özelliklerimde biri olmak oldukça güçtür.					
13- Yaşamımda her şey karmakarışıktır.					
14- başka insanlar genellikle benim düşüncelerimi kopya ederler.					
15- Kendimi yetersiz buluyorum.					
16- Oldukça mutlu biriyimdir.					
17- Yaptığım işten çoğunlukla memnun olmam.					
18- Başkaları kadar güzel / yakışıklı değilim.					
19- Söyleyecek bir sözüm varsa onu söylemekten çekinmem.					
20- Ailem duygularımı anlar.					
21- Çok sevilen bir kimse değilim.					
22- Genellikle ailemin beni dışladığına inanıyorum.					
23- Yaptığım şeyler genellikle benim cesaretimi kırar.					
24- Çevremde olup bitenlerden rahatsız olmam.					
25- Güvenilir bir kişi olmadığımı düşünüyorum.					

Güneri, E. (2017). " Psikolojide Kullanılan Ölçekler" İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi Yayınları; 94,95.



Evrak Tarih ve Sayısı: 00/02/2019-4006

Scanned with CamScanner

## PROBLEM ÇÖZME ENVANTERİ (PÇE)

### Problem Çözme Envanteri Soruları

Bu kısımda sizden beklenen aşağıdaki durumlarda bu tür sorunlarla karşılaştığınızda tipik olarak nasıl davrandığınızı düşünerek cevaplandırmanızdır. Cevaplarınızı, bu tür problemlerin nasıl çözülmesi gerektiğini düşünerek değil, böyle sorunlarla karşılaştığınızda gerçekten ne yaptığınızı düşünerek vermeniz gerekmektedir. Bunu yapabilmek için kolay bir yol olarak her soru için kendinize şu soruyu sorun: "Burada sözü edilen davranışı ben ne sıklıkla yaparım?"

Ne kadar sıklıkla böyle davranırsınız?

DAVRANIŞLAR	Hiçbir zaman	Ender olarak	Arada sırada	Sık sık	Çoğunlukla	Her zaman
1. Bir sorunumu çözmek için kullandığım çözüm yolları başarısız ise bunların neden başarısız olduğunu araştırmam.						
2. Zor bir sorunla karşılaştığımda ne olduğunu tam olarak belirleyebilmek için nasıl bilgi toplayacağımı uzun boylu düşünmem.						
3. Bir sorunumu çözmek için gösterdiğim ilk çabalar başarısız olursa o sorun ile başa çıkabileceğimden şüpheye düşerim.						
4. Bir sorunumu çözdükten sonra bu sorunu çözerken neyin işe yaradığını, neyin yaramadığını ayrıntılı olarak düşünmem.						
5. Sorunları çözme konusunda genellikle yaratıcı ve etkili çözümler üretebilirim.						
6. Bir sorunumu çözmek için belli bir yolu denedikten sonra durur ve ortaya çıkan sonuç ile olması gerektiğini düşündüğüm sonucu karşılaştırırım.						
7. Bir sorunum olduğunda onu çözebilmek için başvurabileceğim yolların hepsini düşünmeye çalışırım.						
8. Bir sorunla karşılaştığımda neler hissettiğimi anlamak için duygularımı incelerim.						
9. Bir sorun kafamı karıştırdığımda duygu ve düşüncelerimi somut ve açık-seçik terimlerle ifade etmeye uğraşmam.						
10. Başlangıçta çözümünü fark etmesem de sorunlarımın çoğunu çözmeye yeteneğim vardır.						
11. Karşılaştığım sorunların çoğu, çözebileceğimden daha zor ve karmaşıktır.						
12. Genellikle kendimle ilgili kararlar verebilirim ve bu kararlardan hoşnut olurum.						
13. Bir sorunla karşılaştığımda onu çözmek için genellikle aklıma ilk gelen yolu izlerim.						
14. Bazen durup sorunların üzerinde düşünmek yerine gelişigüzel sürüklenip giderim.						

Evrak Tarih ve Sayısı: 08.10.2021 10.55.06

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

SSM

Scanned with CamScanner



Evrak Tarih ve Sayısı: 08/03/2019-8866

DAVRANIŞLAR	Hiçbir zaman	Ender olarak	Arada sırada	Sık sık	Çoğunlukla	Her zaman
15. Bir sorunla ilgili olası bir çözüm yolu üzerinde karar vermeye çalışırken seçeneklerimin başarı olasılığını tek tek değerlendirmem.						
16. Bir sorunla karşılaştığımda, başka konuya geçmeden önce durur ve o sorun üzerinde düşünürüm.						
17. Genellikle aklıma ilk gelen fikir doğrultusunda hareket ederim.						
18. Bir karar vermeye çalışırken her seçeneğin sonuçlarını ölçer, tartar, birbirleriyle karşılaştırır sonra karar veririm.						
19. Bir sorunumu çözmek üzere plan yaparken o planı yürütebileceğime güvenirim.						
20. Belli bir çözüm planını uygulamaya koymadan önce, nasıl bir sonuç vereceğini tahmin etmeye çalışırım.						
21. Bir soruna yönelik olası çözüm yollarını düşünürken çok fazla seçenek üretmem.						
22. Bir sorunumu çözmeye çalışırken sıklıkla kullandığım bir yöntem; daha önce başıma gelmiş benzer sorunları düşünmektir.						
23. Yeterince zamanım olur ve çaba gösterirsem karşılaştığım sorunların çoğunu çözebileceğime inanıyorum.						
24. Yeni bir durumla karşılaştığımda ortaya çıkabilecek sorunları çözebileceğime inancım vardır.						
25. Bazen bir sorunu çözmek için çabaladığım halde, bir türlü esas konuya giremediğim ve gereksiz ayrıntılarla uğraştığım duygusunu yaşarım.						
26. Ani kararlar verir ve sonra pişmanlık duyarım.						
27. Yeni ve zor sorunları çözebilme yeteneğime güveniyorum.						
28. Elimdeki seçenekleri karşılaştırırken ve karar verirken kullandığım bir sistematik yöntem vardır.						
29. Bir sorunla başa çıkma yollarını düşünürken çeşitli fikirleri birleştirmeye çalışmam.						
30. Bir sorunla karşılaştığımda bu sorunun çıkmasında katkısı olabilecek benim dışındaki etmenleri genellikle dikkate almam.						
31. Elimdeki seçenekleri karşılaştırırken yaptığım şeylerden biri, durumu gözden geçirmek ve konuyla ilgili olabilecek her türlü bilgiyi dikkate almaktır.						
32. Bazen duygusal olarak öylesine etkilenirim ki sorunumla başa çıkma yollarından pek çoğunu dikkate bile almam.						
33. Bir karar verdikten sonra, ortaya çıkan sonuç genellikle benim beklediğim sonuca uyar.						
34. Bir sorunla karşılaştığımda, o durumla başa çıkabileceğimden genellikle pek emin değilimdir.						
35. Bir sorunun farkına vardığımda, ilk yaptığım şeylerden biri, sorunun tam olarak ne olduğunu anlamaya çalışmaktır.						

Güneri, E. (2017). "Psikolojide Kullanılan Ölçekler" İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi Yayınları; 339,340,341,342.



Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

Scanned with CamScanner

## Ek 4. Etik Kurul Kararı



T.C.  
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ  
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı :E-88083623-020-4694  
Konu :Etik Onay Hk.

Sayın LEVENT SALGANÇAK

Tez çalışmanızda kullanmak üzere yapmayı talep ettiğiniz anketiniz İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 31.01.2019 tarihli ve 2019/02 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur. Bilgilerinize rica ederim.

Dr.Öğr.Üyesi Alper FİDAN  
Müdür Yardımcısı

**Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.**

Belge Doğrulama Kodu : BEBL3RHB2 Pin Kodu : 55891

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/istanbul-aydin-universitesi-ebys>

Adres : Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38 Sefaköy , 34295 Küçükçekmece / İSTANBUL

Telefon : 444 1 428

Web : <http://www.aydin.edu.tr/>

Kep Adresi : [iau.yazisleri@iau.hs03.kep.tr](mailto:iau.yazisleri@iau.hs03.kep.tr)

Bilgi için : NESLİHAN KUBAL

Unvanı : Yazı İşleri Uzman Yardımcısı





## ÖZGEÇMİŞ

**Ad-Soyad : Levent SALGANÇAK**

**Doğum Tarihi ve Yeri:**03.10.1964 – TEKİRDAĞ / ÇORLU

**E-posta :**leventsalgancak@gmail.com

### Öğrenim Durumu

**Yüksek Lisans:** : İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Psikoloji Bölümü, (2017 – .....)

İstanbul Kent Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Bölümü (Tezsiz) (2018 – 2020)

:

**Lisans:** :Atatürk Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü (2018 - .....)

Anadolu Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü (2017 – 2020)

İstanbul Üniversitesi, Felsefe Bölümü (1982 – 1986)

**Lise:** : Çorlu Lisesi (1978 – 1981)

### Mesleki Deneyim

Felsefe Gurubu Öğretmenliği (1988 – 2019)

Aile Danışmanlığı (2020 - .....)